

aeres milieu

ingenieursbureau voor bodem, archeologie, geohydrologie, ecologie

RAPPORT
Archeologisch bureauonderzoek
3wijkenzuid te Roermond
(gemeente Roermond)

RAPPORT

Archeologisch bureauonderzoek 3wijkenzuid te Roermond (gemeente Roermond)

Aeres Milieu Projectnummer : AM23507
Status rapport : Concept (versie 2)
ISSN Nummer : 2214-5656
Datum : 18 april 2024

Opdrachtgever : Gemeente Roermond
Markt 31
6041 EM Roermond

Opsteller rapport : drs. D. Hagens | L. Kruithof MSc.
Actorregistratienrs. : 26962666 | 68991569
Paraaf :

Redactie : drs. M.A.K. Vroomans
Actorregistratienr. : 46061268
Paraaf :

Vrijgave : drs. M.A.K. Vroomans
Actorregistratienr. : 46061268
Paraaf :

Aeres Milieu B.V.
Noordhoven 4
6042 NW ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

4002

Disclaimer

Het onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden (opzet conform de geldende richtlijnen en protocollen).

Aeres Milieu accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid voor maatregelen of mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Aeres Milieu uitgevoerde onderzoek neemt. Tevens wordt opgemerkt dat Aeres Milieu voor het verkrijgen van de voor het bureau onderzoek noodzakelijke informatie (mede) afhankelijk is van externe bronnen. Voor Aeres Milieu is niet te verifiëren of deze bronnen altijd volledig en zonder fouten zijn. Hierdoor kan Aeres Milieu niet instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING.....	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	6
1. INLEIDING.....	7
2. WERKWIJZE.....	10
2.1 Inleiding.....	10
3. BUREAU-ONDERZOEK.....	11
3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie.....	11
3.2 Landschappelijke situatie - bodem.....	14
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	15
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden.....	22
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal.....	28
4. VERWACHTINGSMODEL.....	38
5. AANBEVELINGEN.....	48
LITERATUURLIJST.....	50

Bijlagen:

- 1 Topografische ligging onderzoeksgebied
- 2 Archeologische gegevens cf. Archis 3
- 3 Archeologische Beleidskaart gemeente Roermond
- 4 Overzicht geomorfologische kaart
- 4b Geomorfogenetische kaart
- 4c Stroomgordelkaart Limburg
- 5 Overzicht bodemkaart
- 6 Reliëfkaart

SAMENVATTING

In de periode december 2023 – februari 2024 is door Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de onderzoekslocatie 3wijkenzuid te Roermond (gemeente Roermond). Aanleiding voor het laten uitvoeren van dit archeologisch onderzoek betreft een (her)ontwikkeling van drie plangebieden (wijken) Roer-Zuid, Herten en Merum in Roermond. Ter plaatse is groot wijkonderhoud met reconstructiewerkzaamheden gepland.

De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Roermond (2011) in twee verwachtingszones, te weten 'Historische kern' en 'Gebied met hoge archeologische verwachting'. De gemeente heeft middels deze kaart aangegeven dat er een archeologische onderzoeksplicht geldt.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek voor de drie plangebieden Herten-kern, Merum en Roer-Zuid komt naar voren dat er op basis van verschillende zoneringen en per periode een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. De perioden zijn onderverdeeld in paleolithicum, mesolithicum, neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen en volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Deze verwachtingen zijn voor alle prehistorische perioden paleolithicum, mesolithicum, neolithicum, bronstijd en ijzertijd en voor de periode Romeinse tijd en vroege middeleeuwen gebaseerd op de landschappelijke en bodemkundige kenmerken binnen de terrassen, danwel de geulen van de Maas en/of de Roer en de bekende archeologische vindplaatsen. Voor de historische perioden volle en late middeleeuwen en de nieuwe tijd geldt dat zijn deze gebaseerd op de historische ontwikkelingen, bekende vindplaatsen en de beschikbare, bestudeerde historische kaarten.

Op basis van de aangeleverde gegevens zullen binnen alle straten binnen de drie plangebieden ontwikkelingen plaatsvinden. Deze zullen zich geheel richten op de aanleg en heraanleg van de openbare ruimte en de infrastructuur (straten, openbare wegen, groenstroken) en er geen sprake is van sloop, herbouw of nieuwbouw van gebouwen. De verwachte ontgravingsdieptes zijn 1,5 meter beneden maaiveld in de trottoirs en circa 3,0 – 5,0 meter beneden maaiveld onder de rijbanen. Vanwege de al aanwezige, complexe ondergrondse infrastructuur zullen delen in meer of mindere mate zullen zijn verstoord als gevolg van de hier aanwezige nutsvoorzieningen en rioleringen.

Advies en aanbevelingen

In samenspraak met de gemeente Roermond (dhr. C. Meys)¹ zijn met betrekking tot de vervolgtrajecten de volgende afspraken gemaakt:

Wanneer bij de gemeente Roermond concreter bekend is waar welke werkzaamheden staan gepland, dan zal op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek gebiedsspecifiek/ per deellocatie worden nagegaan of en zo ja welk vervolgonderzoek nodig wordt geacht. Dit is mede afhankelijk van zowel de ligging van de voorgenomen werkzaamheden als van de breedte/omvang en diepte van de beoogde ingre(e)p(en). Het archeologisch onderzoek wordt per stap afgewogen: van een booronderzoek (al dan niet in combinatie met een aanvullend bureauonderzoek) naar een mogelijk proefsleuvenonderzoek (IVO-P) of (direct) een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve of extensieve vorm). Zo kan per deellocatie maatwerk worden geleverd.

¹ Correspondentie per mail met dhr. C. Meys (Adviseur Erfgoed gemeente Roermond) en dhr. M. Terwijn (Junior Projectleider Openbare Ruimte, gemeente Roermond), d.d. 2-4 april 2024.

Vooralsnog kan het projectgebied grofweg in de volgende advieszones worden ingedeeld:

Historische kernen (Figuur 24 t/m 26, rode kaders)

Voor de zones direct aan de straten en binnen de huidige nutsvoorzieningen (trottoir, fietspaden, bermen) wordt in beginsel een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (extensieve vorm) geadviseerd. Hier kan het bodemprofiel in meer of minder mate (historisch) zijn verstoord en zal een booronderzoek waarschijnlijk geen uitsluitsel geven of er archeologische waarden aanwezig zijn.

Indien in zones buiten de huidige nutsvoorzieningen graafwerkzaamheden zijn beoogd (zoals aanleg groenvoorzieningen, aanplant bomen, e.d.), dan wordt ter plaatse in beginsel een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve vorm) geadviseerd.

Zones buiten de historische kernen (overige delen plangebieden)

Aangezien deze zones buiten de historische kernen liggen en er op basis van landschap geen concrete archeologische vindplaatsen worden verwacht, kan eerst een verkennend booronderzoek worden uitgevoerd (al dan niet in combinatie met een aanvullend bureauonderzoek). Het gaat om die locaties waar breder of dieper ontgraven wordt dan de bestaande verstoring of waar überhaupt nieuwe verstoring(en) zullen plaatsvinden. Op basis van een verkennend booronderzoek kan nader worden bepaald of en zo ja waar een proefsleuvenonderzoek (IVO-P), danwel een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve danwel extensieve vorm) zinvol wordt geacht en of deellocaties mogelijk al archeologisch kunnen worden vrijgegeven.

De resultaten van dit onderzoek zijn getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Roermond) die op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Administratieve gegevens onderzoekgebied	
Projectnaam	AM23507
OM-nummer	5493253100
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Provincie	Limburg
Gemeente	Roermond
Plaats	Roermond
Adres	Herten-kern, Merum en Roer-Zuid
Toponiem	Herten-kern, Merum en Roer-Zuid
Kadastrale registratie	Herten, Merum en Roermond, meerdere secties, meerdere nummers
x, y-coördinaten	Herten-kern
	Centrum: 195.343; 354.778
	NW: 195.055; 355.173
	NO: 195.879; 355.202
	ZW: 194.831; 354.885
	ZO: 195.612; 354.271
	Merum
	Centrum: 195.171; 353.915
	NW: 194.985; 354.134
	NO: 195.595; 354.302
	ZW: 194.856; 353.627
	ZO: 195.411; 353.745
	Roer-Zuid
	Centrum: 196.342; 354.809
	NW: 195.897; 355.219
	NO: 197.021; 355.111
	ZW: 195.871; 354.788
	ZO: 196.154; 354.134
Aanleiding onderzoek	Aanvraag omgevingsvergunning
Oppervlakte plangebied	Herten-kern: circa 51 ha
	Merum: circa 26 ha
	Roer-Zuid: circa 61 ha
Huidig grondgebruik	Deels bebouwd met tuin/erf, deels bestraat, grasland, weiland, akkerland
Opdrachtgever	Gemeente Roermond
Bevoegde overheid	Gemeente Roermond
Archeologisch adviseur	Dhr. E. Caris, dhr. C. Meys
Opslag documentatie en materiaal	N.v.t./Noordhoven 4 te Roermond tot deponering bij Provinciaal Depot
	Bodemvondsten Limburg te Heerlen/E-depot
Datum uitvoering	December 2023 – februari 2024

1. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Roermond heeft Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Herten-kern, Merum en Roer-Zuid (3wijkenzuid)
Gemeente	: Roermond
Oppervlakte	: Herten-kern: circa 51 ha, Merum: circa 26 ha en Roer-Zuid: circa 61 ha
Huidig gebruik van de locatie	: Woonwijk met groenzones en wegen
Toekomstig gebruik	: (her)inrichting van de openbare ruimte

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de BRL SIKB 4000 (protocol 4002), KNA 4.1. Het archeologische onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en bodemgesteldheid van de onderzoekslocatie.

Aanleiding

Aanleiding voor het laten uitvoeren van dit archeologisch bureauonderzoek betreft een (her)ontwikkeling van de drie plangebieden (wijken) Roer-Zuid, Herten en Merum in Roermond. Ter plaatse is een groot wijkonderhoud met reconstructiewerkzaamheden gepland waarbij alle bestaande straten worden meegenomen. De beoogde ontwikkelingen bestaan uit:

- Renovatie van de boven- en ondergrondse infrastructuur: rioolvervanging, aanleg van ondergrondse groeiplaatsen, het infiltreren van hemelwater en het verleggen van kabels en leidingen.
- Onderhoud aan de verhardingen, verlichting, groen en bomen;
- Het nemen van maatregelen t.b.v. verkeersveiligheid, waaronder het versterken van het 30 km/u karakter van de woonstraten.

Er wordt ervan uitgegaan dat de ontwikkelingen zich geheel richten op de aanleg en heraanleg van de openbare ruimte en de infrastructuur (straten, openbare wegen, groenstroken) en er geen sprake is van sloop, danwel herbouw of nieuwbouw van gebouwen.

De verwachte ontgravingsdieptes zijn 1,5 meter beneden maaiveld in de trottoirs en circa 3,0 – 5,0 meter beneden maaiveld onder de rijbanen. De verwachting is dan ook dat de bodem tot in het archeologische niveau verstoord zal worden en eventueel aanwezige archeologische waarden daardoor verloren zullen gaan.

De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Roermond (2011) in twee verwachtingszones, te weten 'Historische kern' en 'Gebied met hoge archeologische verwachting'. De gemeente heeft middels deze kaart aangegeven dat er een archeologische onderzoeksplicht geldt (Bijlage 3).² Binnen het bestemmingsplan Herten (vastgesteld 2014) en Roer en Hambeek (vastgesteld 2017) gelden respectievelijk de dubbelbestemmingen Waarde – Archeologie (hoge verwachting) en Waarde – Archeologie historische kern. Hiervoor geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en een verstoringsdiepte vanaf 40 centimeter onder maaiveld.

² Beleidskaart Archeologie, gemeente Roermond, 2011, kaartbladen 17, 18 en 22.

De gemeente heeft middels de offerte uitvraag van dit onderzoek aangegeven:³

Als onderdeel van het bureauonderzoek vinden minimaal onderstaande werkzaamheden plaats:

- *Literatuuronderzoek gericht op de historische ontwikkeling van het gebied.*
- *Bestuderen van historische en kadastrale gegevens.*
- *Projectie van historische kaartgegevens op de huidige topografie.*
- *Raadplegen van ARCHIS op registratie van archeologische vindplaatsen.*
- *Overleg met de Werkgroep Archeologie Roermond van de Stichting RURA (via de heer Ton Lupak).*
- *Betrekken van de onderzoeksthema's uit de Nota archeologie 2011 van de gemeente Roermond.*

Het bureauonderzoek moet ook antwoord geven op de vraag in hoeverre aanvullend (voor)onderzoek benodigd is, waarbij rekening is gehouden met een eventuele verdeling van het uit te voeren veldonderzoek voorafgaand en tijdens een reconstructie. Uitgangspunten van de verdeling zijn onder andere totale kosten onderzoek en voorkomen stagnatie tijdens uitvoering.

Doel

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud *in-situ* of eventueel vervolgonderzoek.

Plangebied

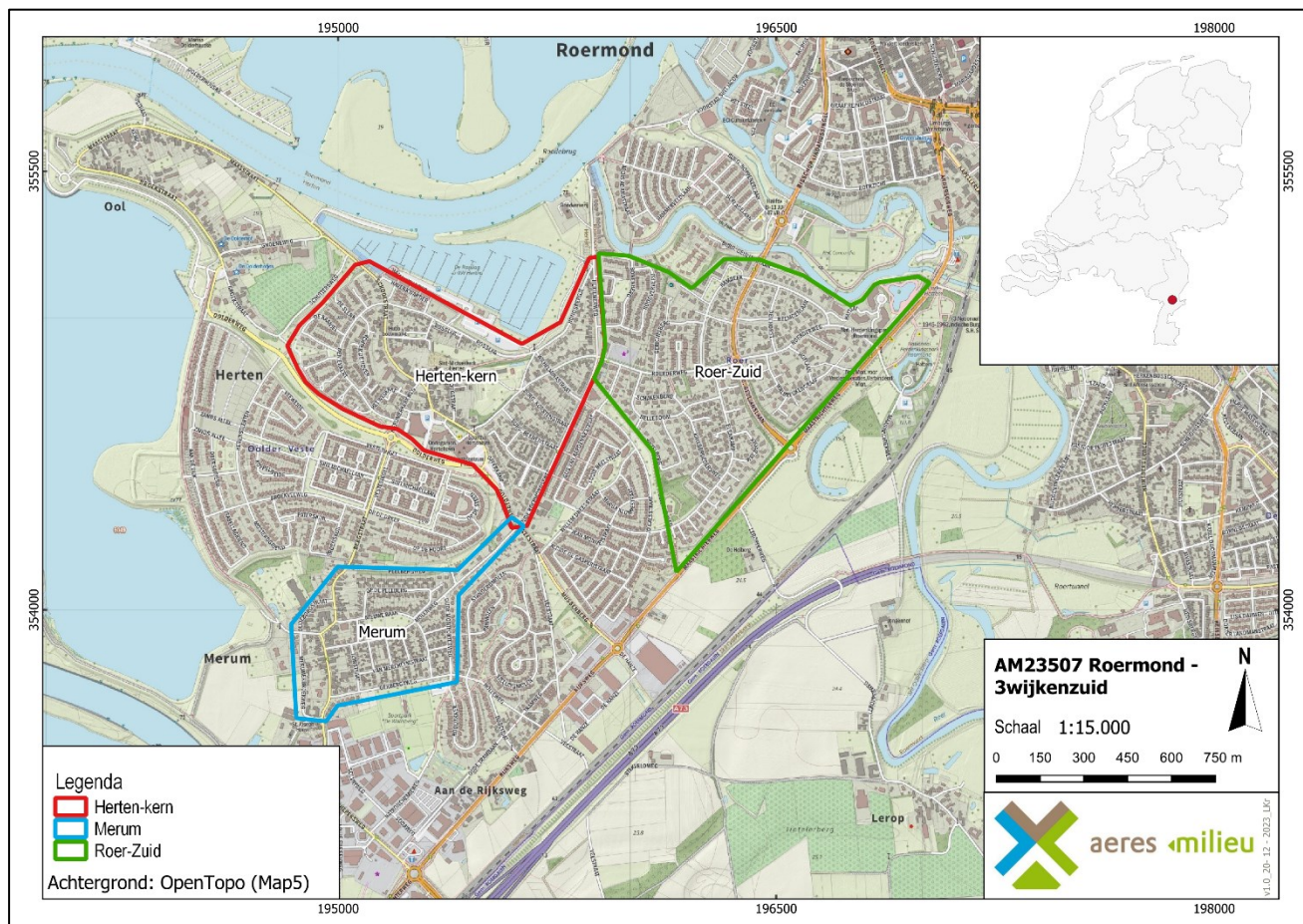
Momenteel zijn alle plangebieden zijn in gebruik als woonwijken (woonhuizen, wegen, groenstrook). De ligging van de plangebied zijn weergegeven in Figuur 1.

Het plangebied Herten-kern omvat de historische dorpskern van Herten. In het noorden wordt plangebied Herten-kern begrenst door het Havenkwartier, in het oosten door de Hertenerweg en de Oude Roermondseweg, in het zuiden door de Oolderweg en in het westen door de Schuttersweg.

Het plangebied Merum omvat de historische dorpskern van Merum. In het noorden wordt plangebied Merum begrenst door de Peelbergweg, in het oosten door de Oude Montforterweg, in het zuiden door de Gebergaweg en in het westen door de Merumerbroekweg.

Het plangebied Roer-Zuid ligt ten zuidoosten van de historische stadskern van Roermond. In het noorden wordt het plangebied Roer-Zuid begrenst door de Roer, en in het oosten door de Maastrichterweg, in het zuiden door de Gulickerweg en in het westen door de Hertenerweg.

³ Mail M. Terwijn, junior projectleider Openbare Ruimte van de gemeente Roermond, d.d. 2 november 2023.

Figuur 1. Topografische ligging van de plangebieden Herten-kern is aangegeven in het rood, plangebied Merum in het rood en plangebied Roer-Zuid in groen (Bron: OpenTopo (Map5)).

2. WERKWIJZE

2.1 Inleiding

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (Archis3)
- Archeologische Beleidskaart van de gemeente Roermond
- Specifieke lokale informatie (heemkundekring, amateurarcheologen)

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart (Alterra)
- Geomorfologische kaart (Alterra, uit Archis3)
- Geomorfogenetische kaart (Ellenkamp 2012)
- Stroomgordelkaart Limburg (Woolderink 2018)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4)

Historische kaarten

- Stadsplattegrond Jacob van Deventer (1558-1570)
- Ferrariskaart (1773)
- Tranchotkaart
- Historisch kadastraal minuutplan (1800-1832)
- Maaskaart (1849-1856)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (tot 2022)

De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie – geomorfologie

De omgeving van de plangebieden ligt op de overgang Lage Maasterrassen naar het Maasdal⁴ Het terrassenlandschap rondom het Maasdal is ontstaan door erosie en sedimentatie van de Rijn, Maas en Roer.⁵ Het plangebied bevindt zich op het Midden-Holoceen terras gelegen in de Roerdalslenk. De Roerdalslenk wordt begrensd door de Peelrandbreuk in het noordoosten en de Sandgewandbreuk in het zuidwesten.

Deze rivierterrassen ten oosten van het plangebied zijn ontstaan in het Kwartair (circa 1,81 miljoen jaar geleden). Door klimaatschommelingen en gestage opheffing ontstond er een getrapt terrassenlandschap. Tijdens de ijstijden hadden de rivieren een onregelmatig debiet en grote sedimentaanvoer. Hierdoor ontstond er een vlechtend geulpatroon waarbij zand en grind werden afgezet over de gehele breedte van de actieve bedding. Gedurende interglacialen hadden de rivieren een meanderend karakter. De meanderende riviergeulen sneden zich in de oudere sedimenten die waren afgezet tijdens de ijstijden. Het actieve dal van de meanderende rivieren was minder breed. Hierdoor kwam de rest van de voormalige vlechtende rivierbedding tijdens het interglaciaal hoog en droog in het landschap te liggen. Door de afwisseling van warme en koudere perioden ontstaat een steeds diepere gelegen riviervlakte en ontstonden er rivierterrassen.

In de omgeving van Roermond hebben de Maas en Rijn vrij grove, grindhoudende zanden afgezet op de Midden-Pleistocene riviervlakte. De afzettingen van de Maas behoren tot de Formatie van Beegden. Indien er mineralogische componenten van de Rijn in het sediment aanwezig zijn dan worden deze afzettingen gerekend tot de Formaties van Waalre of Sterksel. Onder invloed van tektonische opheffing verplaatste de Rijn zich. Door deze opheffing heeft de Maas in de omgeving van het plangebied een vrij diep en stroomdal gevormd.

Het terrassenlandschap van de Maas heeft een lange ontwikkelingsgeschiedenis, de oudste, nog dagzomende terrassen worden in het Saalien gedateerd (circa 130.000 jaar oud). Het eerstvolgende terras, gevormd onder de toenemende invloed van de Maas ligt circa 25 meter lager. Dit terras is gevormd in de periode van de laatste ijstijd, het Weichselien tot het Pleniglaciaal (circa 73.000 – 14.500 jaar geleden). De afzettingen uit deze periode behoren, zoals gezegd, tot de formatie van Beegden. Dit rivierterras is het oudst voorkomende rivierterras in de gemeente Roermond. De top van dit rivierterras ligt op circa 60 meter +NAP en bevindt zich ten noordoosten van het plangebied nabij de grens met Duitsland.

Tijdens de korte warmere periode van het Allerød interstadiaal (circa 13.500 - 12.700 jaar geleden) ontwikkelde zich vegetatie waardoor de sedimentatie en watertoevoer veranderde. Als gevolg hiervan vormde zich een hoofdgeul die zich meanderend in het tweede terras sneed. Hieruit ontstond een volgend terras dat ook wel bekend is als Allerød-terras, circa vier meter lager gelegen dan het vorige terras. De laatste fase voor de opwarming van het Holoceen omvat de Jonge Dryas (circa 12.700 - 11.700 jaar geleden). Tijdens de Jonge Dryas daalt de temperatuur weer waardoor de aanvoer van het sediment weer toenam. In deze periode neemt de rivier weer een vlechtend patroon aan. Dit vlechtende patroon stroomde met name aan de oostoever en erodeerde daar een groot deel van het Allerød-terras en zette hier matig fijne tot grove zanden af.

4 Rensink et al., 2019.

5. Berendsen 2008a. Paragraaf 2.2.1 is ontleend aan Kalisvaart 2012.

De tweede helft van de Jonge Dryas was aanzienlijk droger, verstuivingen vanuit de rivierbedding zorgden voor afzettingen op het Allerød-terras en tweede terrasniveau. De verstuivingen vormden in de omgeving een dekzandpakket.

Met de intrede van het Holocene veranderde het klimaat sterk waardoor de aanvoer van sediment en water constanter werd. De Maas trok zich als meanderende rivier terug in het huidige Holocene dal, waarin ook het plangebied ligt. Hier hebben zich ook zandverstuivingen voorgedaan, echter is hier niet met zekerheid te zeggen of het om een natuurlijk fenomeen gaat. In de omgeving van Roermond is het zand- en grind grotendeels ontgonnen waardoor grote grindgaten zijn ontstaan.

Herten-kern

Volgens de Geomorfogenetische kaart van het Maasdal (Bijlage 4b) ligt het westelijk deel van plangebied Herten-kern op het Jonge Dryas Maasterras (code DT), direct ten oosten van een noordoost-zuidwest georiënteerde terrasgeul (code DG). De geul is ook gevormd in het Jonge Dryas. Een klein deel van het zuidoostelijk deel van het plangebied Herten-kern ligt in een Holocene rivierdal (code HG). Het oostelijk deel van het plangebied Herten ligt op een Maasterras gevormd in het Allerød Interstediaal (code IT).

Ter hoogte van het Jonge Dryas Maasterras komen volgens de oppervlakte geologiekaart zandige tot grindige stroomgordelafzettingen (code BE1) voor.⁶ Ter hoogte van het Allerød Interstediaal Maasterras worden grindige rivierafzettingen (code BE3) voor. Beide afzettingen zijn onderdeel van de Formatie van Beegden.

Op de geomorfologische kaart (Bijlage 4) is plangebied Herten grotendeels niet gekarteerd vanwege de ligging in een bebouwde zone. Een klein deel in het zuidoostelijk deel en in het noordoostelijk deel van het plangebied Herten-kern is gekarteerd als relatief laaggelegen rivierdalbodem (code 32R41). Op Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4, Bijlage 6) is duidelijk te zien dat het oostelijk deel van het plangebied Herten-kern hoger ligt. Op basis hiervan is het aannemelijk dat dit deel van het plangebied Herten op een hoger gelegen dalvlakteterras (code 4E44) ligt. Het westelijk deel van het plangebied Herten-kern ligt beduidend lager. Vermoedelijk ligt dit deel op een rivierdalbodem (code 32R41).

Merum

Het plangebied Merum ligt volgens de geomorfogenetische kaart (Bijlage 4b) grotendeels op een Allerød Interstediaal Maasterras (code IT). Een kleine strook in het noordelijk en westelijk deel van het plangebied Merum ligt in een Holocene rivierdal (code HG).

In het grootste deel van het plangebied Merum worden volgens de oppervlakte geologie kaart grindige rivierafzettingen (code BE3) verwacht.

Op de geomorfologische kaart (Bijlage 4) is plangebied Merum grotendeels niet gekarteerd. Het noordoostelijk deel van plangebied Merum ligt op een dalvlakteterras (code 4E44). Op het AHN (Bijlage 6) ligt het plangebied Merum relatief hoog en is het aannemelijk dat het plangebied Merum op een hoger gelegen dalvlakteterras (code 4E44) ligt.

Roer-Zuid

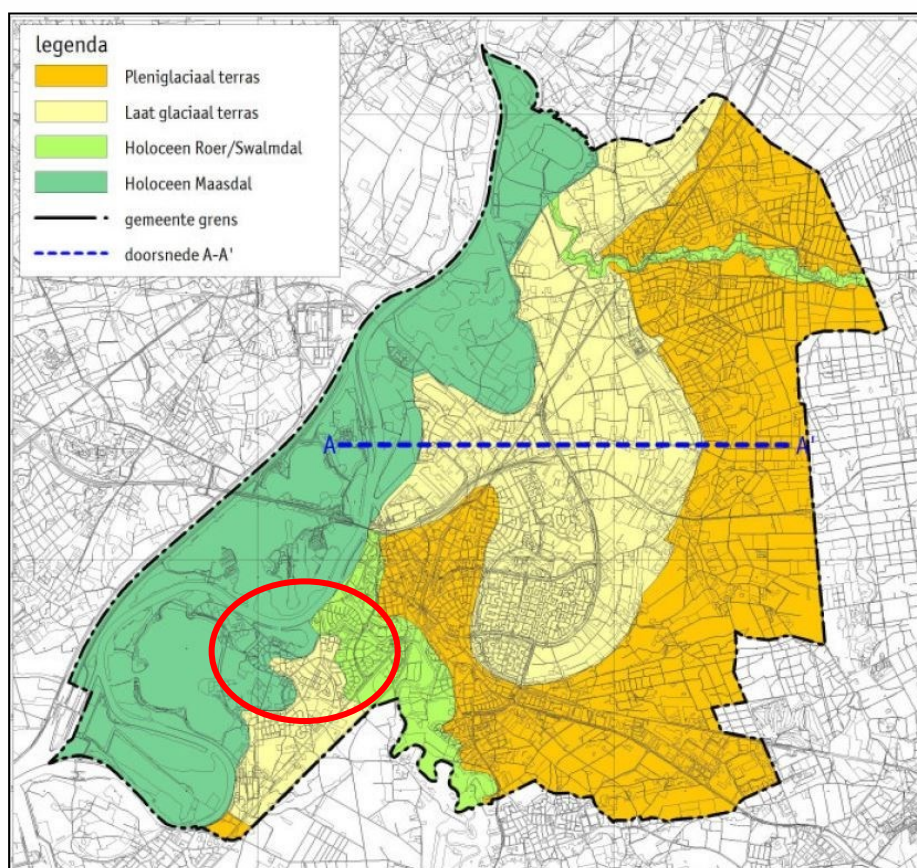
Plangebied Roer-Zuid ligt bijna volledig op het Allerød Interstediaal Maasterras (Bijlage 4b, code IT). Een strook in het noordoostelijk deel van plangebied Roer-Zuid ligt in een Holocene rivierdal (code HR). Dit betreft het Holocene dal van de Roer.

⁶ Geologische overzichtskaart van Nederland, 2021.

Volgens de oppervlakte geologische kaart worden in een groot deel van plangebied Roer-Zuid beekafzettingen (code BX2) verwacht. Deze afzettingen zijn onderdeel van het Laagpakket van Singraven, Formatie van Boxtel. In het zuidwestelijk deel van plangebied Roer-Zuid worden grindige rivierafzettingen (code BE3) verwacht. Deze afzettingen zijn onderdeel van de Formatie van Beegden.

Op de geomorfologische kaart (Bijlage 4) is plangebied Roer-Zuid grotendeels niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde zone. Op het AHN (Bijlage 6) is duidelijk te zien dat het (zuid)westelijk deel van plangebied Roer-Zuid duidelijk hoger in het landschap ligt. Het lager gelegen oostelijk deel van plangebied Roer-Zuid komt goed overeen met het Jonge Dryas dal van de Roer (Bijlage 4c, code 853). Het gedeelte dat in het Holocene dal van de Roer ligt is goed te herkennen als een nog lager gelegen zone. Op basis hiervan is het aannemelijk dat het oostelijk deel van het plangebied in een restgeul (code 22R43) ligt. Zoals reeds eerder vermeld ligt het westelijk deel hoger. Op basis hiervan is het aannemelijk dat dit deel van plangebied Roer-Zuid op een hoger gelegen dalvlakteterras (code 4E44) ligt.

	Geomorfologie	Maasterras/Roerdal	Bodem
Herten-kern	W-deel: rivierdalbodembodem	W-deel: Jonge Dryas Maasterras	Hoge bruine enkeerdgronden
	O-deel: dalvlakteterras	O-deel: Allerød Interstediaal Maasterras	
Merum	Dalvlakteterras	Allerød Interstediaal Maasterras	Radebrikgronden
Roer-Zuid	W-deel: dalvlakteterras	W-deel: Allerød Interstediaal	Hoge bruine enkeerdgronden
	O-deel: restgeul	O-deel: Jonge Dryas en Holoceen Roerdal	Daalbrik- en/of ooivaaggronden

Figuur 2. De verschillende Maasterrassen rondom Roermond. De omgeving van de plangebieden (bij benadering aangegeven met de rode cirkel) ligt op meerdere terrassen: Laat Glaciale Maas terras, Holoceen Maasdal en Holoceen Roerdal (Bron: Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 20 (RAAP rapport 1741).

3.2 Landschappelijke situatie - bodem

Op de bodemkaart (Bijlage 5) is het grootste deel van plangebied Herten-kern en het noordelijk deel van plangebied Roer-Zuid niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom.

In het zuidwestelijk deel, ter hoogte van het Jonge Dryas Maasterras, worden bruine enkeerdgronden in lemig fijn zand (code bEZ23) verwacht. Ter hoogte van de Holocene Maasgeul worden kalkloze ooivaaggronden in zware zavel in lichte klei (code RD90C) verwacht. Op basis van extrapolatie van de omliggende bodemkundige en landschappelijke eenheden is het aannemelijk dat in de rest van plangebied Herten-kern hoge bruine enkeerd- en radebrikgronden voorkomen.

In het grootste deel van plangebied Merum, ter hoogte van het dalvlakteterras, worden radebrikgronden in fijnzandige lichte zavel (code BKd25) verwacht. Ter hoogte van de rivierdalbodem worden kalkloze ooivaaggronden in lichte zavel (code Rd10C) of in zware zavel en lichte klei (code Rd90C) verwacht.

In het zuidelijk deel van plangebied Roer-Zuid, ter hoogte van Jonge Dryas Roerdal, worden radebrikgronden in fijnzandige lichte zavel (code BKd25) verwacht. Ter hoogte van het Allerød Interstadiaal Maasterras, zuidwestelijk deel van plangebied Roer-Zuid, worden hoge bruine enkeerdgronden in lemig fijn zand (code bEZ23) verwacht. In het Holocene Roerdal worden daalbrikgronden in fijnzandig lichte zavel (code BKh25) en kalkloze ooivaaggronden in lichte zavel (code Rd10C) verwacht.

Hoge bruine enkeerdgronden (code bEZ23-VII)

De hoge enkeerdgronden betreffen de oudste opgehoogde gronden, die over het algemeen op de hogere dekzanden liggen. De lage enkeerdgronden werden pas later in gebruik genomen vanwege de lagere ligging in het beekdal. Door de hogere grondwaterstand was de sterke ophoging met plaggen niet alleen noodzakelijk voor de bemesting maar ook om de nattere gronden toegankelijk te maken.

De kans bestaat dat er onder het plaggendek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel wordt aangetroffen. Dit hoeft echter niet zo te zijn, zoals vaker blijkt bij archeologisch onderzoek. Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, dan zou men onder het plaggendek nog een intacte A-horizont kunnen vinden. Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een meer donkere kleur. Echter, door verploeging zijn vaak de oorspronkelijke A- en E-horizont meestal reeds opgenomen in het plaggendek.

Indien de oorspronkelijke bodem bestaat uit een podzolbodem kunnen op een dieper niveau nog (restanten van) een B- en/of BC- horizont voorkomen.

Radebrikgronden en daalradebrikgronden (code BKd25-VII en BKh25-VIII)

De brikgronden vormen de meest voorkomende van de bodems op het Laat Glaciale Maasterras. Kenmerkend voor brikgronden is de aanwezigheid van een kleiinspoelingshorizont ('textuur-B' of briklaag). Ze ontstaan wanneer door bodemvorming ontkalking plaatsvindt. Vervolgens vindt er uitspoeling van klei plaats. De horizont waar klei-uitspoeling heeft plaatsgevonden, wordt de uitspoelings- of E-horizont genoemd. In een dieper gelegen laag accumuleert de klei en ontstaat een zogenaamde inspoelings- of Bt-horizont. De Bt-horizont (briklaag) is vaak bruinrood en tamelijk stug. Onder de Bt-horizont bevindt zich het onaangetaste, oorspronkelijke materiaal (C-horizont). De kleiige afzettingen waarin zich de radebrikgrond heeft gevormd zijn oeverafzettingen van de vroegere Laat-Glaciale Maas. Op enige diepte zullen deze overgaan in meer grofzandige terrasafzettingen.

Kalkloze ooivaaggronden (code Rd10C, Rd90C en Rd95C-V en VII)

Bij vaaggronden behoren tot de rivierkleigronden. Bij deze gronden heeft er nog weinig of geen bodemvorming plaatsgevonden, omdat het sediment jong is. Ze hebben een dunne, humusarme bovengrond (A-horizont), die direct op het moedermateriaal (C-horizont) ligt en nauwelijks in kleur verschilt. Plaatselijk kan een licht verbruinde laag (B-horizont) onder de A-horizont aangetroffen worden. De bovenste laag (circa 50-60 centimeter) van ooivaaggronden hebben een egaal bruine kleur als gevolg van homogenisatie door bodemvorming en bioturbatie.⁷

Grondwatertrap

De mogelijk aanwezige gronden worden gekenmerkt door een gemiddeld lage grondwaterstand, te weten grondwatertrap V⁸, VII⁹ en VIII.¹⁰ Dit zijn de gemiddelde grondwaterstanden die op de bodemkaart staan aangegeven. Deze lage grondwaterstand zorgt voor slechte bewaringsomstandigheden voor eventuele organische resten.

3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van het gebied in en rondom Herten, Merum en Roer-Zuid.

Het plangebied ligt ten zuidwesten-zuiden van de binnenstad van Roermond en bevindt zich tussen de waterlopen van de Maas en de Roer met de Hambeek in het Maasdal. Binnen het plangebied is sprake van drie historische kernen: de dorpen Herten en Merum en het voormalige buurtschap Roer. Deze drie kernen vormen binnen de onderzoekslocatie ook de centrale delen van de drie plangebieden Herten-kern, Merum en Roer-Zuid.

Bewoningsgeschiedenis en staatkundige situatie

Het Maasdal was een gebied waar in de vroege middeleeuwen meerdere hoven lagen. Oorspronkelijk was de nederzetting Herten de centrale kern van drie losse nederzettingen die naast Herten bestond uit Merum en Ool. Ool ligt in het lager gelegen Maasdal en bevindt zich ten noordwesten van Herten en ligt buiten het plangebied. Herten ligt deels op het Maasterras.

Sinds de vroege middeleeuwen maakte Herten en de omliggende kernen maakten deel uit van het domein Meerssen. Waarschijnlijk had Herten een eigen centrum binnen dit domein. De abdij van St. Remy verkocht Herten, omschreven als een *curtis* (een centrale hof of een hoeve met omliggende boerderijen), in 1221 aan de Münsterabdij in Roermond. Het jaar daarvoor had de abdij al drie huizen en 18 bunder akkerland gekocht van het kapittel van Sint Adalbert uit Aken.¹¹

De wereldlijke macht lag toen bij de graven (later hertogen) van Gelre, die het in leen gegeven hadden aan de Heren van Cuijk. Later gingen deze rechten over op de geslachten Van Heinsberg en Van Haren. Herten en de omliggende kernen Merum, Ool en Maasniel lagen in het Overkwartier van Gelre en maakten vanaf 1393 met Maasniel deel uit van de vrije heerlijkheid Dalenbroek.

⁷ Van der Steen 1968, 2-3.

⁸ Gemiddeld hoogste grondwaterstand ondieper dan 40 centimeter onder maaiveld, gemiddeld laagste grondwaterstand dieper dan 120 centimeter onder maaiveld.

⁹ Gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 80 – 140 centimeter onder maaiveld, gemiddeld laagste grondwaterstand dieper dan 160 centimeter onder maaiveld.

¹⁰ Gemiddeld hoogste grondwaterstand 140 centimeter onder maaiveld, gemiddeld laagste grondwaterstand dieper dan 160 centimeter onder maaiveld.

¹¹ Renes 1999, 297.

In 15e eeuw was Herten één van 14 gerechtigde kerspels in het gebied Meinweg. Dit was een gebied dat tot na de Franse tijd nog als één gebied bleef bestaan.¹²

Herten

Herten is ontstaan op de rand van het Laat-Glaciaire Maasterras. De oudste vermelding van de nederzetting Herten zou afkomstig zijn uit het jaar 968. Herten ontstond als een hof (*curtis*) dat onderdeel was van het domein van Meerssen.¹³ Volgens een oorkonde werd Herten in dat jaar aan de abdij van St. Remy in Reims geschonken door de Frankische koningin Gerberga. Het geschrift blijkt een vervalsing uit de 12^e eeuw, maar de informatie omtrent Herten is mogelijk wel correct.¹⁴ Uit het midden van de 11^e eeuw (overgeleverd als een kopie in een 18^e eeuw document) dateert een eerste betrouwbare vermelding van Herten, vermeld als *Hercena* en *Hertra*. Uit de 12^e eeuw kennen we vermeldingen van de nederzetting als *Herta(m)* en *Herthenam*. De vertaling van de naam is onduidelijk. Mogelijk is de naam afgeleid van *harup*, 'bosgebied'.¹⁵

Zoals vermeld stond Herten in de middeleeuwen bekend als een *curtis*. In de vroege middeleeuwen (Frankische periode) bestonden er in Midden-Limburg meerdere van dergelijke hoven.¹⁶ Dit geeft aan dat Herten in tenminste de vroege 13^e eeuw bestond uit een cluster van boerderijen rondom een centrale hoeve of hof.

Ten zuidwesten van de bebouwingskern van Herten lag het akkerveld Langen Dries. De naam is afgeleid van de veldnaam *dries*. Deze geeft aan dat een bouwland jaren lang *dries* kon liggen en als gemeenschappelijke weidegrond werd gebruikt.¹⁷

Direct ten noorden van het plangebied Herten-kern ligt de huidige jachthaven (grindgat) De Rosslag. Voordat het gebied werd uitgebaggerd, bestond De Rosslag uit land. De oorsprong van de naam Rosslag zou mogelijk kunnen duiden op het woord 'ros', dat 'paard' betekend. 'Slag' zou dan betrekking kunnen hebben op 'hoefgetrappel'. Mogelijk ligt er ook een verband met een rosmolen die hier ooit zou kunnen hebben gestaan. Misschien bestaat er ook een verband met de in de buurt gelegen Steenakker.¹⁸ Omstreeks het jaar 1960 werd ter plaatse gestart met baggerwerkzaamheden. Men begon vanaf de Roodververij in het oosten tot aan Ool. Toen aan het baggeren een eind was gekomen was er een grindgat ontstaan dat zich optimaal leende voor watersportrecreatiemogelijkheden. In de tweede helft van de jaren 60 werd het grindgat in gebruik genomen als zwembad. *Sint-Michaëlskerk (1953)*

In het dorpscentrum ligt de Sint-Michaëlskerk. Omstreeks 1400 werd voor het eerst melding gemaakt van een kerk in Herten. Deze bestond uit een eenbeukig Romaans kerkgebouw. Het kerkje werd in 1883 gesloopt en vervangen door een neogotische kruisbasiliek. In januari 1945 werd de kerk door de Duitsers opgeblazen. De restanten werden in 1951 gesloopt. In 1953 werd de huidige kerk gebouwd. In 1948 werd door de ROB (huidige RCE) onder leiding van Glazema opgravingen uitgevoerd in diverse kerken in het zwaar door de oorlog getroffen Limburg. Bij onderzoek tussen de middeleeuwse funderingsresten van de Kerk van de Heilige Michael werd in de noordelijke deel resten van een voorganger aangetroffen, bestaande uit grote en kleine keien. Deze waren dusdanig verstoord dat van een volledig onderzoek werd afgezien. In het westen kwam nog de fundering van een oude toren aan het licht (zie ook paragraaf 3.4, zaakidentificatie 2893356100).¹⁹

¹² Renes 1999, 200-201.

¹³ Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 86; Renes 1999, 261.

¹⁴ Nissen en Van der Bruggen 2014, 21.

¹⁵ Van Berkel en Samplonius 2006, 191.

¹⁶ Renes 1999, 21.

¹⁷ Renes 1999, 174.

¹⁸ Hagens en Paulussen 2008, 10-11 (Synthegra rapport P0501915).

¹⁹ Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 87; Glazema 1948, 259.

Merum

Merum ligt net als Herten op het Laat-Glaciaal terras van de Maas en direct bij de overgang naar het Holocene Maasdal. De oudste vermelding van Merum stamt uit de 12^e eeuw. Gezien de *-heem* uitgang lijkt de plaatsnaam een Frankische oorsprong te hebben.²⁰ De vroegmiddeleeuwse oorsprong blijkt ook uit de mogelijk aanwezige motte, de Drususberg die bij Merum aanwezig was (op circa 1 kilometer ten westen van het dorp en het plangebied. De Drususberg werd omstreeks 1880 afgegraven. Het was de mogelijke voorloper van de 300 meter verderop gelegen Oude Borgh. Het dorp was in de 13^e eeuw in bezit van de heren van Linne.²¹ In deze periode was er ook al een windmolen aanwezig in het dorp.²²

Oudenborgh, De Oude Borg

Aan de Oude Borgstraat 14 ligt het 18^e -eeuwse landhuis en landgoed (park) De Oude Borg. Achter dit landhuis staat de ruïne van het kasteel De Ouder Borg, ofwel Oudenborgh. Dit kasteel van Merum was de zetel van het geslacht Van Mereheim. Een telg uit dit geslacht, Rutger van Mereheim was een leenman van de Graaf van Holland en zou in 1189 aan de Derde Kruistocht zou hebben deelgenomen. Na de dood van Graaf Dirk VII van Holland (1203) mengde hij zich in de opvolgingsstrijd. Uiteindelijk werd ook Adelheid Van Voorne betrokken bij Merum. Later nog kwam Merum aan het Huis Van Cuyk.²³

De ruïne bestaat uit een woontoren van kolenzandsteen, maaskeien met banden van tufsteen dat in de 13^e eeuw werd gebouwd. De eerste vermelding in de schriftelijke bronnen stamt uit 1240 in een oorkonde van Hendrik van Cuyk. Er was toen sprake van een kasteel dat vermoedelijk uit slechts een woontoren bestond. In de 16^e eeuw was het kasteel in bezit van Nicolaas van Spee, de schout van de heerlijkheid Dalenbroek. Het kasteel verviel mogelijk in de 17^e eeuw al tot ruïne. De ruïne staat vanaf de bouw van het landhuis in de late 18^e eeuw als een 'folly' in het park van dit landhuis.²⁴ Het staat geregistreerd als rijksmonument (nummer 21577) en staat bekend als een zorgvilla (Aldenborgh).²⁵

Figuur 3: De ruïne van Oudenborgh op een foto uit circa 1910 (Bron: Hupperetz e.a. (red.) 2005, 231).

²⁰ Renes 1999, 261.

²¹ Nissen en Van der Bruggen 2014, 33-34.

²² Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 87; Renes 1999.

²³ Hupperetz e.a. (red.) 2005, 230.

²⁴ www.kasteleninnederland.nl; Hupperetz e.a. (red.) 2005, 230-232.

²⁵ www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/21577.

Douweshof

Aan de Merumbroekweg 2, in het uiterste zuidwestelijke deel van Plangebied Merum, ligt het Douveshof of Douweshof. Het betreft een gesloten hoeve uit de 18^e eeuw. Het staat geregistreerd als rijksmonument (nummer 21578).²⁶ In tenminste 1603 was hier al een hofstede aanwezig.

Figuur 4: Stadsplattegrond van Roermond en de omliggende kernen uit 1558-1570 van Jacob van Deventer. Ten zuiden van de Roerloop zijn de kernen van Herten en Roer ingetekend, respectievelijk ten zuidwesten en zuiden (zie zwarte pijlen) (Bron: <http://bdh-rd.bne.es> (website Biblioteca Nacional de España te Madrid)).

²⁶ www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/21578.

Figuur 5: kaart uit waarschijnlijk 1549 met hierop schematisch weergegeven onder andere de kernen van Herten, Roer en Roermond. Het noorden ligt onder (Bron: www.janruiten.nl).

Roer

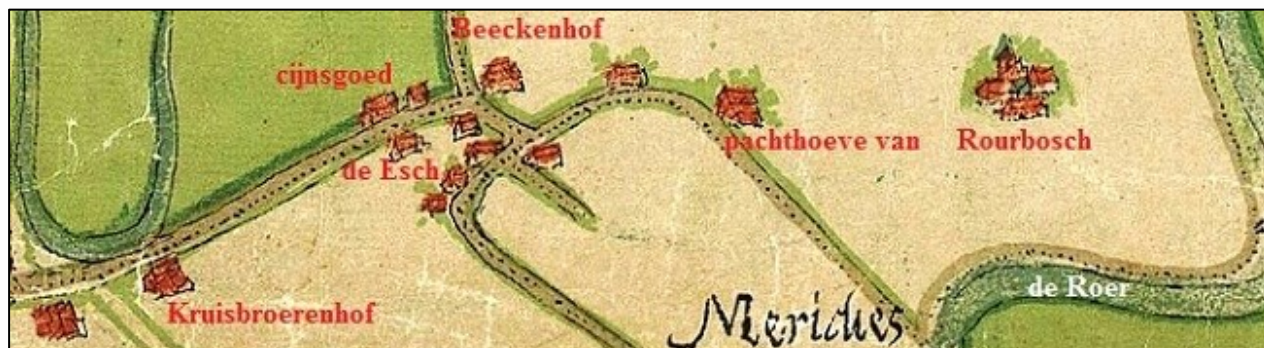
De huidige wijk Roer-Zuid ligt ten zuiden van de zijrivier van de Roer, de Hambeek. De kern van het voormalige buurtschap Roer bevindt zich aan de Roerderweg en bestond uit een gehucht van enkele huizen. In een oorkonde uit 943 wordt Roer al genoemd als Rura.²⁷ De naam zou dan betrekking hebben op het gehucht en niet (alleen) op de gelijknamige rivier. In dezelfde oorkonde wordt overigens ook melding gemaakt van nabij gelegen nederzettingen zoals Maasniel (*Nieol*), Melick (*Malica*), Lerop (*Liethorp*) en Vlodrop (*Flothorp*).²⁸ In de late middeleeuwen (vanaf de 15^e eeuw) wordt het gehucht Roer vaak in de schriftelijke bronnen genoemd tezamen met het circa 1,3 kilometer zuidelijker gelegen gehucht Lerop. Beide gehuchten vormden het rechtsgebied van de schepenbank Hoembergen. In 1424 wordt Roer bij de stad Roermond gevoegd door toedoen van de hertog Arnold van Gelre.²⁹ De bewoners van Roer waren vanouds echter meer gericht op het kerspel Herten, Merum en Ool, ook al vielen zij onder het rechtsgebied van Roermond.³⁰ Vanaf de jaren vijftig en zestig van de 20^e eeuw vonden uitbreidingen plaats en groeide het gehucht uit tot een dorp en uiteindelijk tot een wijk van de stad Roermond. De huidige wijk bestaat uit voornamelijk vrijstaande woningen. De oostelijke begrenzing van het plangebied Roer-Zuid wordt gevormd door de Maastrichterweg. De Maastrichterweg was de zuidelijke uitvalsweg die vanuit de kern van de historische stad Roermond via Linne richting Maastricht liep. Het buurtschap kende meerdere historische hoeven die bekend stonden als pachthoeven. Naast de Beeckenhof (Hoflaan 16) en ook het Kruisbroerenhof (Roerderweg 37) was er ook de pachthoeve van Rourbosch. De Rourbosch betreft het huidige kasteel (buitengoed) Hatterm dat direct ten oosten van het plangebied Roer-Zuid ligt. Daarnaast bestonden er ook nog enkele andere hoeven zoals bijvoorbeeld De Esch.

²⁷ Ellenkamp, Tichelman en De Baere 2008, 92.

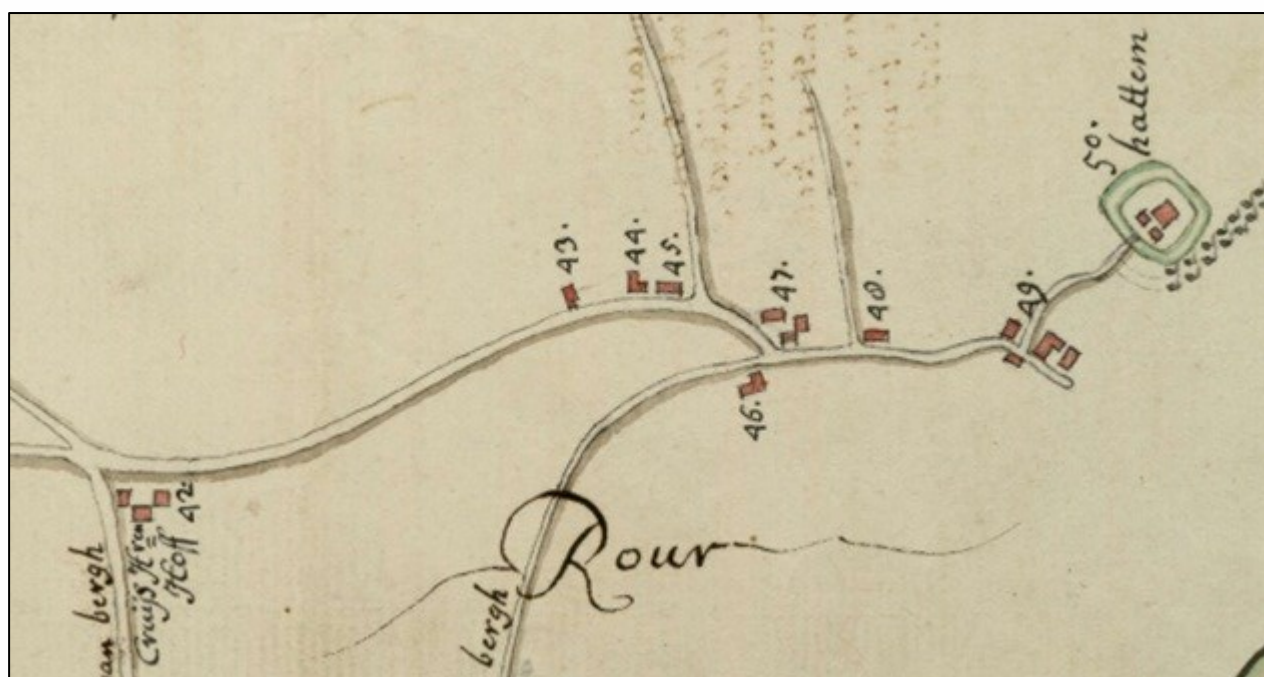
²⁸ Nissen en Van der Bruggen 2014, 21.

²⁹ Nissen en Van der Bruggen 2014, 21.

³⁰ www.janruiten.nl.

Figuur 6: Reconstructie van de verschillende pachthoeven in het buurtschap Roer, zoals afgebeeld op de plattegrond van Jacob van Deventer uit 1558-1570 (Bron: www.janruiten.nl).

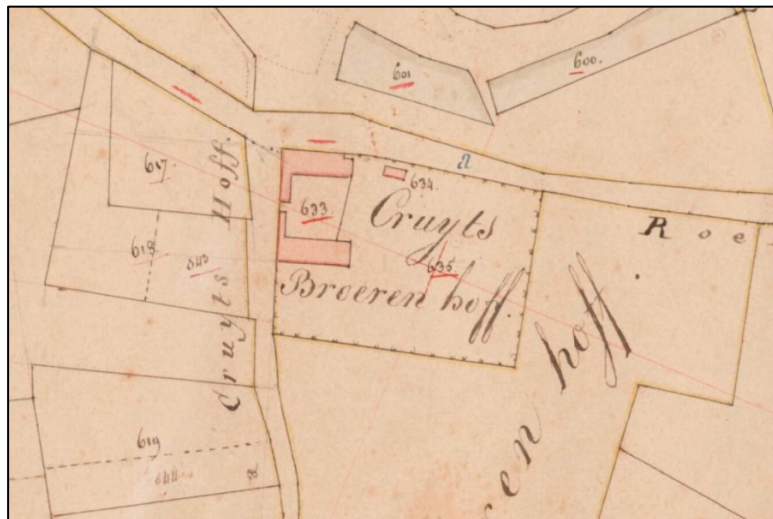

Figuur 7: De bebouwing van het gehucht Roer, op schematische wijze weergegeven op de kaart van J.J. Smabers uit 1786. Geheel links op de kaart staat het Kruisbroerenhof (nr. 42) ingetekend. Geheel rechts ligt het kasteel Hattem (nr. 50). Nr. 47 betreft de Beeckerhof/Roerhof (Bron: www.janruiten.nl).

Kruisbroerenhof

Aan de Roerderweg 37, aan de splitsing van de Roerderweg met de Kruisbroedersweg, ligt de hoeve die bekend stond als de Kruisbroerenhof. De Kruisbroerenhof (ook wel Kruisbroedershof) was de derde pachthoeve in Roer. Deze was in 1536 in bezit gekomen van de orde van de kruisbroeders of kruisheren van De Orde van het Heilig Kruis. De boerderij ontstond uit een nalatenschap en zal in oorsprong uit de 16^e eeuw stammen. De hoeve werd in deze periode bewoond door Johan van Swalmen. Door het bezit van het klooster vonden uitbreidingen plaats van de landerijen om het klooster. In 1678 was sprake van 60 morgen (circa 20 ha) land. Ook in Herten bezaten ze stukken land. Het merendeel van de akkerlanden in Roer werd getiend door de bisschop van Roermond. De Kruisbroerenhof was ook belast met enkele jaarpachten of erfcijnzen aan onder meer de Munsterabdij.³¹

³¹ www.janruiten.nl.

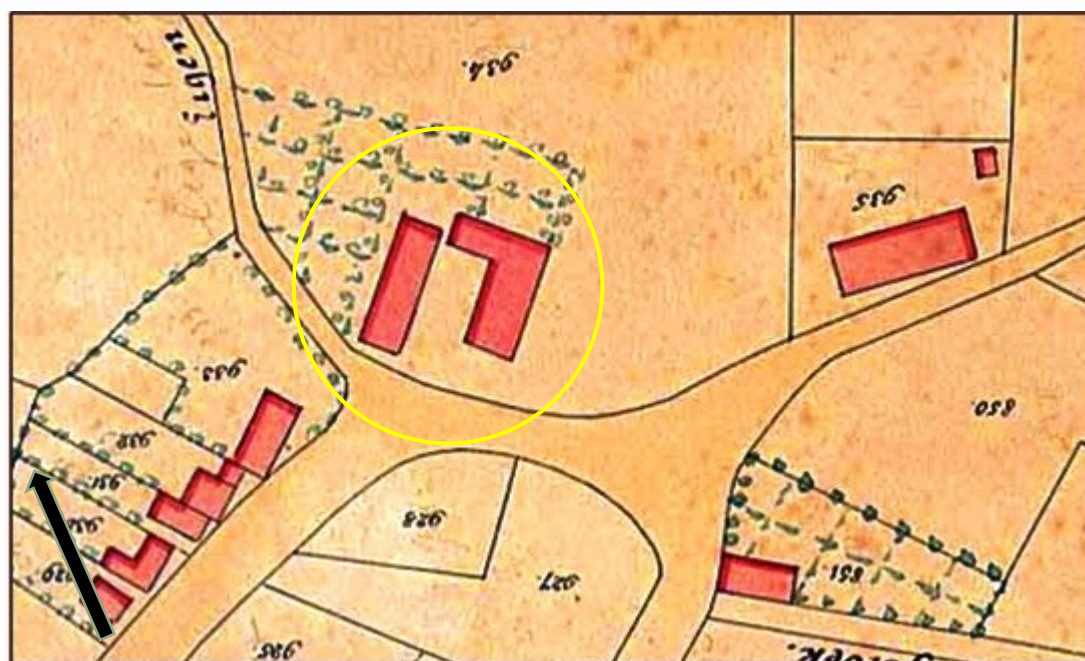

Figuur 8: Kruisbroerenhof op de kadastrale minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Beeckenhof

Aan de Hoflaan 14 bevindt zich de hoeve Beeckenhof. In de 16^e eeuw wordt de hoeve in de bronnen genoemd als Henrich Boetz in 1537 een boerderij te Roer in pandschap uitgeeft aan Henrich Gobbels van Wessem en vrouw Agnes, met de timmer, akkers, beemden, heiden en weiden.

Deze boerderij stamt uit de 17^e eeuw en stond ook bekend als de Roerhoff en Roerderhof. In de 17^e eeuw was de boerderij bekend als de Beeckenhof. Daarna was sprake van Wassenbergshof en vervolgens van Beltgenshof. Met de bijbehorende gronden ten zuiden van Herten en Lerop had de boerderij totaal circa 30 ha aan land.

Figuur 9: De Beeckerhof op een detail van de kaart van Smabers uit 1786 (Bron: www.janruiten.nl).

Tweede Wereldoorlog

Er zijn binnen het werk van Van Blankenstein gegevens bekend over oorlogsvernielingen in Roermond en omgeving gedurende de Tweede Wereldoorlog. Naast spoorbruggen werden enkele tientallen woningen beschadigd of vernield in de stad.³² Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden in Herten enkele tientallen woningen vernield en werd de dorpskerk zwaar beschadigd.³³ In Herten vond in 1943 een crash plaats van een vliegtuig van het type Halifax II.³⁴

Op basis van de Beobom Ruimingskaart zijn in alle drie de plangebied sprake van ruiming van Ontploffbare Oorlogsresten (OO)-gerelateerde resten. Binnen het plangebied Roer-Zuid is tevens sprake van (voormalige) mijnenvelden in het noordoostelijke deel van plangebied Herten en het zuidwestelijk deel van plangebied Roer-Zuid.³⁵ Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed liggen alle drie de plangebieden en andere zuidelijke delen van de bebouwde kom van Roermond binnen het Operatieterrein Roerdriehoek. De bevrijding van de Roerdriehoek (operatie Blackcock) duurde van september 1944 tot februari 1945.³⁶ Het is niet bekend of binnen het plangebied nog oorlog gerelateerde resten aanwezig zijn.

Dit is aannemelijk, gezien de grootte van de drie plangebieden. Op basis van de bestudeerde (indicatieve) kaarten is er echter geen concrete bedreiging op het aantreffen hiervan.

3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden

Gemeentelijk beleid

Op de leidende Archeologische Beleidskaart van de gemeente Roermond geldt voor de drie plangebieden twee verschillende archeologische verwachtingen (Bijlage 3).³⁷ Voor de historische kernen van de dorpen Herten en Merum en voor het voormalige buurtschap Roer geldt de beleidscategorie 'historische kern'. Hierbij zijn ook delen van de akkerlanden (Herten) en het villapark (Merum) meegenomen. Voor het overige deel geldt een 'hoge archeologische verwachting'. Direct buiten de plangebieden, ter plaatse van de zones die als rivierdalbodems zijn gekarteerd en de zones waar baggerwerkzaamheden zijn uitgevoerd, geldt de beleidscategorie 'Overige gebieden'.

Bestemmingsplan

Zowel het plangebied Herten-kern als plangebied Merum liggen geheel binnen het vigerende bestemmingsplan Herten (vastgesteld 2014). Hiervoor gelden de dubbelbestemmingen 'Waarde – Archeologie' en 'Waarde – Archeologie historische kern' (ter plaatse van de gelijknamige beleidszones op de gemeentelijke beleidskaart). Plangebied Roer-Zuid ligt binnen het bestemmingsplan Roer en Hambeek (vastgesteld 2017). Ook hiervoor gelden de dubbelbestemmingen 'Waarde – Archeologie' en 'Waarde – Archeologie historische kern' (ter plaatse van de gelijknamige beleidszone op de gemeentelijke beleidskaart).³⁸

Ter plaatse van alle dubbelbestemmingen geldt met betrekking tot bouwregels een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en een verstoringsdiepte vanaf 40 centimeter onder maaiveld.³⁹

³² Van Blankenstein 2006, 163.

³³ Van Blankenstein 2006, 118.

³⁴ Auwerda en Grimm 2008, *Verliesregister 1939-1945*.

³⁵ www.beobom.maps.arcgis.com.

³⁶ www.ikme.nl.

³⁷ Beleidskaart Archeologie, gemeente Roermond, 2011, kaartbladen 17, 18 en 22.

³⁸ www.omgevingswet.overheid.nl.

³⁹ www.omgevingswet.overheid.nl.

Het bevoegd gezag kan met een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde onder 19.2 voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, indien:

- bebouwing plaatsvindt ter plaatse van een evident eerder verstoorde bodem, of;
- op basis van een archeologisch vooronderzoek blijkt dat geen verstoring plaatsvindt van archeologische waarden of mogelijke verstoring van archeologische waarden kan worden voorkomen door aan de omgevingsvergunning voorwaarden te verbinden, gericht op het behoud van de archeologische resten in de bodem of het verrichte van archeologisch vervolgonderzoek, of;
- de voorgenomen werkzaamheden plaatsvinden binnen de bebouwde kom, op een terrein dat kleiner is dan 1.000 m² en het terrein niet is gelegen binnen 50 meter van een beschermd archeologisch monument, of;
- de voorgenomen werkzaamheden plaatsvinden buiten de bebouwde kom, op een terrein dat kleiner is dan 2.500 m² en het terrein niet is gelegen binnen 50 meter van een beschermd archeologisch monument.

Het is verboden op of in gronden met de bestemming 'Waarde - Archeologie' zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:

- het uitvoeren van grondbewerkingen, waaronder ontgronden, afgraven, diepploegen en het aanbrengen van leidingen, op een grotere diepte dan 40 centimeter, behalve indien deze in het kader van onderzoek naar mogelijke archeologische vindplaatsen worden uitgevoerd;
- het aanbrengen van diepwortelende beplantingen en bomen;
- het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- het uitvoeren van heiwerkzaamheden of het op een andere wijze voorwerpen in de grond drijven.

In de plangebieden zijn volgens de gegevens uit Archis3 meerdere archeologische monumenten en meerdere archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend (Bijlage 2 en Tabellen 1, 2 en 3). In de tabellen hieronder is ervoor gekozen om alle vindplaatsen en onderzoeksmeldingen te beschrijven die binnen de drie plangebieden zijn gelegen, danwel direct grenzend aan of in de directe omgeving zijn gesitueerd.

Herten-kern

Monumentnummer 16.296

Monument van hoge archeologische waarde. Het betreft de oude dorpskern van Herten, waarbij de begrenzingen zijn gebaseerd op historisch kaartmateriaal uit de 19^e – en 20^e eeuw.

Onderzoeks- en vondstmelding in en grenzend aan plangebied Herten-kern

Zaakidentificatie	Toponiem	Soort onderzoek	Omschrijving
2893356100	Kerkpad	Vondstmelding in 1948	In 1948 zijn door de ROB opgravingen uitgevoerd in diverse kerken in het zwaar door de oorlog getroffen Midden- en Zuid-Limburg. Bij onderzoek tussen de funderingen van de Kerk van de Heilige Michael kwamen in de noordelijke helft resten van een voorganger tevoorschijn. Deze bestonden uit grote en kleine keien en waren dermate verstoord dat van een volledig onderzoek is afgezien. In het westen kwam nog de fundering van een oude toren aan het licht. Er zijn funderingen en een kerk uit de late middeleeuwen – nieuwe tijd aangetroffen. Deze vondstmelding is gedaan in de historische dorpskern van Herten.
3127745100	Hatenboer	Vondstmelding in 1971	Registratie vondstmelding in 1971 van brons (zwaardtype Nenzing) en depot uit de late bronstijd. Er zijn geen verdere gegevens bekend in Archis en DansArcheology.

Zaakidentificatie	Toponiem	Soort onderzoek	Omschrijving
2136491100	Kerkenkampstraat	IVO-o door Sweco in 2006	Uit het booronderzoek is gebleken dat in het plangebied gronden voorkomen die het meest overeenkomen met kalkloze ooivaaggronden, ontwikkeld in lichte zavel met Gt VII (Rd10C). Het bodemprofiel bestaat uit Holocene Maasafzettingen waarvan waarschijnlijk de bovenste meter bestaat uit postmiddeleeuwse afzettingen, die zijn afgezet tijdens de hoogwaterstanden van de Maas. Tijdens het inventariserend veldonderzoek, karterende fase zijn in het plangebied Kerkenkampstraat (gemeente Roermond) geen (eenduidige) archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er, als gevolg van de geplande werkzaamheden, dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Er is geen vervolgonderzoek geadviseerd.
3998342100	Rosslag	BO door Aeres Milieu in 2016	Het plangebied ligt in het Holocene Maasdal (riviervlakte) met rivierzand en grind in de ondergrond en de rivierklei aan het oppervlak. Vanaf het begin van het Holoceen bestond het plangebied en omgeving uit een gebied waar rivierlopen in een vlechtend systeem zand en grind afzetten en waartussen zandruggen werden gevormd. Er geldt een lage verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum – mesolithicum, een middelhoge verwachting voor nederzettingsresten uit periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen en een lage verwachting voor nederzettingsresten uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Er is een vervolgonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek geadviseerd.
2425215100		BO door Sweco in 2013	Wegens de aanleg van een nieuwe waterleiding in een gebied met Cultuurhistorische waarde dient een archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een booronderzoek. Er zijn geen verdere gegevens bekend in Archis en DansArcheaology.
3043594100	Waterwingebied W.M.L.	Vondstmelding in 2000	Registratie archeologische vondstmelding in 2000 van keramiek (Elmpt) en complextype niet te bepalen uit de late middeleeuwen A. Er zijn geen verdere gegevens bekend in Archis en DansArcheaology.
2118282100	Bredeweg & diverse locaties	AB door ADC ArcheoProjecten in 2006	Het betreft de aanleg van bezinkbasins op verschillende locaties binnen de gemeente Roermond en het vervangen van de riolering op de Bredeweg in Roermond. Geen van de locaties ligt binnen het plangebied.
2161569100	Putkamp	IVO-o door Sweco in 2007	Uit de boringen blijkt dat er sprake is van een sterke verstoring van het plangebied en is een groot deel van het onderzochte gebied opgehoogd met zeer zandig materiaal waarin zich veel puin, kolengruis en grind bevindt. In één boring werd een archeologische indicator aangetroffen in de top van deze zandige laag juist onder de Ap-horizont (op circa 30 cm –mv). Het gaat hierbij om een aardewerkscherf uit de nieuwe tijd. Er is geen vervolgonderzoek geadviseerd.
2890667100	Mussenberg	Vondstmelding in 1970	Registratie vondstmelding in 1970 van keramiek (wrijfschaal, dikwandig aardewerk-Stuart 149/Brunsting 36: horizontale rand) en complextype uit de late vroeg Romeinse tijd B – laat Romeinse tijd. Er zijn geen verdere gegevens bekend in Archis en DansArcheaology.

Tabel 1. Overzicht van Archismeldingen binnen plangebied Herten-kern.

Merum

Monumentnummer 16.295

Het westelijk deel van plangebied Merum ligt in een monument van hoge archeologische waarde. Het betreft de oude dorpskern van Herten, waarbij de begrenzingen zijn gebaseerd op historisch kaartmateriaal uit de 19^e – en 20^e eeuw.

Onderzoeks- en vondstmelding in plangebied Merum

Zaakidentificatie	Toponiem	Soort onderzoek	Omschrijving
2094452100	Hoofdstraat	BO door Sweco in 2005	De locatie bevindt zich in de nabijheid van de Maas. In de ondergrond liggen verscheidene fluviatiele afzettingen. Deze situatie heeft grote gevolgen voor de eventuele menselijke aanwezigheid. In het verleden was het gebied veel te drassig voor bewoning. Op historische kaarten is het plangebied gelegen aan de grens van een onbebouwde zone, doorsneden met weggetjes. Nu ligt de locatie nabij één van de plassen, ontstaan door de ontgronding. Wat de invloed van de ophoging ten noorden van het plangebied is geweest, is niet helemaal duidelijk. Er is geen vervolgonderzoek geadviseerd.
2121432100	Hoofdstraat	IVO-o door Becker en Van de Graaf in 2006	Op basis van de resultaten van het IVO is vastgesteld dat in het plangebied zowel de bodemopbouw als het archeologische niveau waarschijnlijk ongestoord is. Daarnaast is vastgesteld dat het plangebied op de rand van een rivierterras ligt waarvan bekend is dat het al 130.000 jaar aan de oppervlakte ligt. Het plangebied is daarmee al sinds het Paleolithicum bruikbaar voor de mens maar vooral sinds het ontstaan van de terrasrand in het Holoceen is het een logische locatie voor bewoning. Het is daarom mogelijk dat er in het plangebied nog archeologische resten aanwezig zijn, die vanwege de mogelijke aanwezigheid van een esdek beschermd zijn tegen verstoring door ploegen en graafwerkzaamheden. De exacte locatie en omvang van deze resten zijn echter onbekend. Er is een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.
4703681100	Oude Borg	IVO-o door Archeopro in 2019	Booronderzoek direct grenzend aan het landhuis en de ruïne van de Oudenborgh/Oude Borg. Uit het veldonderzoek blijkt dat het noordwestelijke deel van het plangebied op een (natuurlijke) helling naar het Holocene Maasdal ligt. Het centrale en zuidoostelijke deel ligt op een vlak Maasterras. Er is sprake van een nagenoeg intacte klei(rade)brikgrond. Het lemige tot kleiige karakter van de toplaag van deze zandbodem in combinatie met de goede doorlatendheid maakt deze bodem aantrekkelijk voor agrarische exploitatie. Op de helling zijn diep verstoorde en/of afgetopte bodems aangetroffen. Op basis van deze bevindingen dient voor het vlakke deel van het plangebied de archeologische verwachting te worden behouden. ⁴⁰
4918745100	Oude Borg	IVO-p door Transect in 2020	Bij het proefsleuvenonderzoek op basis van het vooronderzoek door Archeopro zijn zeven grondsporen aangetroffen die op basis van stratigrafie en vondstmateriaal nagenoeg allemaal dateren in de nieuwe tijd. De resten worden gezien als <i>off site</i> fenomenen behorende bij een nederzetting dan wel bewoning die in de directe omgeving gezocht dient te worden. Op basis van de onderzoeksresultaten kan gesteld worden dat er binnen het onderzoeksgebied geen sprake lijkt te zijn van een behoudenswaardige

Zaakidentificatie	Toponiem	Soort onderzoek	Omschrijving
3126798100		Vondstmelding in 1849	vindplaats. Er lijken ook geen resten aangetroffen te zijn die in verband gebracht kunnen worden met de nabijgelegen (laat)middeleeuwse ruïne. Ten tijde van Wolters in 1849 was de toren al meer dan een eeuw sterk vervallen. Aan de door hem gereconstrueerde afmetingen, ongeveer 14,5 meter in het vierkant bij een muurdikte aan de voet van 3,65 meter is nadien niets wezenlijks gewijzigd. Wolters schijnt er Romeins materiaal te hebben gevonden. Specifiek over deze vondsten (spolia?) wordt nadien niets meer vernomen. Het gaat hoogstwaarschijnlijk om een losse torenbouw; de afgebeelde gravure van de resten dateren van omstreeks 1873. Bij ontbreken van archeologisch onderzoek zijn geen dateringsgegevens middels geassocieerde vondsten beschikbaar. Gegeven datering is waarschijnlijk op grond van historische bronnen. Renaud vermoedt in 1961 een mogelijk 12^e-eeuwse datering van de toren.

Tabel 2. Overzicht van Archismeldingen binnen plangebied Merum.

Roer-Zuid

In plangebied Roer-Zuid zijn volgens de gegevens uit Archis3 geen archeologische monumenten bekend.

Onderzoeks- en vondstmelding in plangebied Roer-Zuid

Zaakidentificatie	Toponiem	Soort onderzoek	Omschrijving
2118282100	Bredeweg & diverse locaties	AB door ADC ArcheoProjecten in 2006	Het betreft de aanleg van bezinkbasins op verschillende locaties binnen de gemeente Roermond en het vervangen van de riolering op de Bredeweg in Roermond. Geen van de locaties ligt binnen het plangebied.
3125363100		Vondstmelding in 1928	Het betreft de vondst van oude muurresten. In de muur waren (ontlastings- (?))bogen aanwezig. De muur bevatte een boog van Maaskeien en was gemetseld met "een soort mortel van roggemeel en zand, zoals dat bij de Romeinse werken wel gebruikt werd. Vermoed wordt, dat het een Romeins tolhuis of iets dergelijks geweest is. De vondst is gedaan bij de afbraak van het café De Stad Weert en de muur zou op een lijn liggen met de 'Rattetoren' en de vroegere toren bij de Kraanpoort.
4744910100	Verdeelstation Roerderweg 56	BO door Hamaland Advies in 2019	Het plangebied is mogelijk gelegen op een dalvlakteterras, rivierdalbodem of restgeul. Op de AHN heeft het plangebied een relatief hoge ligging, waardoor verwacht wordt dat er binnen het plangebied sprake is van het als eerste genoemde dalvlakteterras. Binnen het plangebied is mogelijk een radebrikgrond ontwikkeld die in de Middeleeuwen is afgedekt met een esdek. Door de relatief hoge ligging van het dalvlakteterras is het plangebied in theorie een geschikte bewoningslocatie geweest vanaf de prehistorie. Uit bestudering van het historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied tot de bouw van het verdeelstation in 1979 onbebouwd is geweest. Voor de bouw van het verdeelstation is het plangebied in gebruik geweest als bouwland. De meldingen in Archis3 geven weer dat er meerdere archeologische vindplaatsen in de buurt van het plangebied gelegen zijn. Daarbij zijn vooral resten uit het neolithicum, de Romeinse tijd en de middeleeuwen aangetroffen. Voor de periode neolithicum tot de vroege middeleeuwen geldt een hoge archeologische verwachting.

Zaakidentificatie	Toponiem	Soort onderzoek	Omschrijving
			Door het ontbreken van bebouwing en het gebruik als bouwland geldt voor de late middeleeuwen en de nieuwe tijd een lage archeologische verwachting. Er is een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een verkennend booronderzoek.
2298646100	Walbreukergraaf/ Egelbroek	IVO-o door Econsultancy BV in 2010	Onder de bouwvoor zaten matig fijne zanden, rivierzand, die waarschijnlijk verbruind zijn. Er is geen briklaag aangetroffen. Er zijn in het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat hier om materiaal uit de nieuwe tijd afkomstig uit de bouwvoor en er vlak onder. De dikte varieert van 30 tot 60 cm beneden maaiveld. Er is een archeologische begeleiding geadviseerd.
2393480100	Walbreukergraaf/ Egelbroek	AB door BAAC BV in 2013	De bodemopbouw op de site wijkt enigszins af van de eerdere resultaten verkregen door het booronderzoek. De bodemopbouw bestaat uit twee verschillende akkerlagen, met name de recente bouwvoor en een oudere Ap2. Hieronder bevindt zich een sterk gebioturbeerde A/C-laag waarin sporen moeilijk te herkennen zijn en waarin aanzienlijk wat vondstmateriaal is aangetroffen. Dit vondstmateriaal dateert vanaf de late bronstijd en loopt door tot in de 14 ^e eeuw. Op basis van het beperkt archeologisch begeleid oppervlak zijn geen uitspraken te doen over het type nederzetting dat is aangetroffen. Waarschijnlijk maken de aangetroffen sporen deel uit van een vroegmiddeleeuwse nederzetting en een nederzetting uit de volle middeleeuwen. De aard van deze nederzettingen is onmogelijk af te leiden uit de weinige sporen. Wel kan gesteld worden dat deze vermoedelijk in de sfeer van bewoning is te zoeken. De recentere vergravingen en de waterput horen dan waarschijnlijk bij het perceelsgebruik door de bewoners van de langgevelboerderij of één van haar voorgangers.

Tabel 3. Overzicht van Archismeldingen binnen plangebied Roer-Zuid.

Overzicht onderzoeksmeldingen in de omgeving van de plangebieden

In de omgeving van de plangebieden, met name direct ten zuid- en noordoosten hiervan, zijn meerdere vondstmeldingen bekend. Deze vondsten bevinden zich voornamelijk Allerød Interstediaal Maasterras. Er zijn meerdere vondstmeldingen bekend uit de vroege middeleeuwen tot en met nieuwe tijd. De meest relevante vondsten die direct rondom het plangebied liggen, staan hieronder vermeld (zie ook Bijlage 2).

3201292100	: keramiek, complexen – vroege middeleeuwen – nieuwe tijd laat
2013881100	: keramiek, vuursteen, graf (onderdeel), complexen, urnenveld – midden neolithicum – bronstijd
3043342100	: vuursteen, goud, zilver, brons, complextype neolithicum – nieuwe tijd
2908795100	: graf, graf(veld) late bronstijd – vroege ijzertijd
3200539100	: vuursteen, complextype – paleolithicum - ijzertijd
3200303100	: steen, vuursteen, keramiek, complextype - paleolithicum – nieuwe tijd laat
3200482100	: keramiek, complextype Romeinse tijd – nieuwe tijd laat
3201316100	: keramiek, vuursteen, complextype - paleolithicum – late middeleeuwen
3201340100	: vuursteen, keramiek, complextype - paleolithicum – ijzertijd
3201292100	: keramiek, complextype - late middeleeuwen – nieuwe tijd laat
3047985100	: vuursteen, complextype - mesolithicum

3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal

In het kader van het bureauonderzoek is historisch kaartmateriaal bestudeerd. Zoals in paragraaf 3.3 al vermeld, staan op de stadsplattegrond van Jacob van Deventer al de afzonderlijke, belangrijke gebouwen van Roermond en de omliggende dorpen en buurtschappen ingetekend, zoals ook het buurtschap Roer met onder andere de hoeven Beeckenhof, Kruisbroerenhof en Rourbosch (kasteel (buitengoed) Hattem (Figuur 4 en 6). Herten staat enkel aangegeven middels de dorpskerk en het zuidelijk van Herten gelegen Merum valt buiten het kaartbeeld. Ook op de kaart van J.J. Smabers uit 1786 is de bebouwingskern van Roer met de genoemde hoeven al als zodanig ingetekend (Figuur 7 en 9).

Ondanks dat de Ferrariskaart uit 1773 topografisch gezien niet helemaal betrouwbaar is, staat op deze kaart van alle drie de kernen de afzonderlijke bebouwing ingetekend (Figuur 10, 13 en 15).

Herten

Op de Ferrariskaart (1773) is de dorpskern van Herten enigszins te herkennen. Deze worden gevormd door de doorgaande weg, de huidige Schoolstraat-Julianaplein-Dorpstraat. Deze weg gaat in het noordwesten richting Ool en in het zuiden richting Merum. Via de Roermondsestraat wordt de verbinding gevormd met het buurtschap Roer. Naast deze straten wordt de bebouwingskern ook gevormd door de tussenstraten Hoogstraat en Kerkpad. Aan laatstgenoemde bevindt zich de dorpskerk de Sint-Michaëlskerk. De vorm en loop van de genoemde wegen corresponderen niet geheel met de huidige loop. De bebouwing van Herten concentreert zich geheel binnen deze dorpskern.

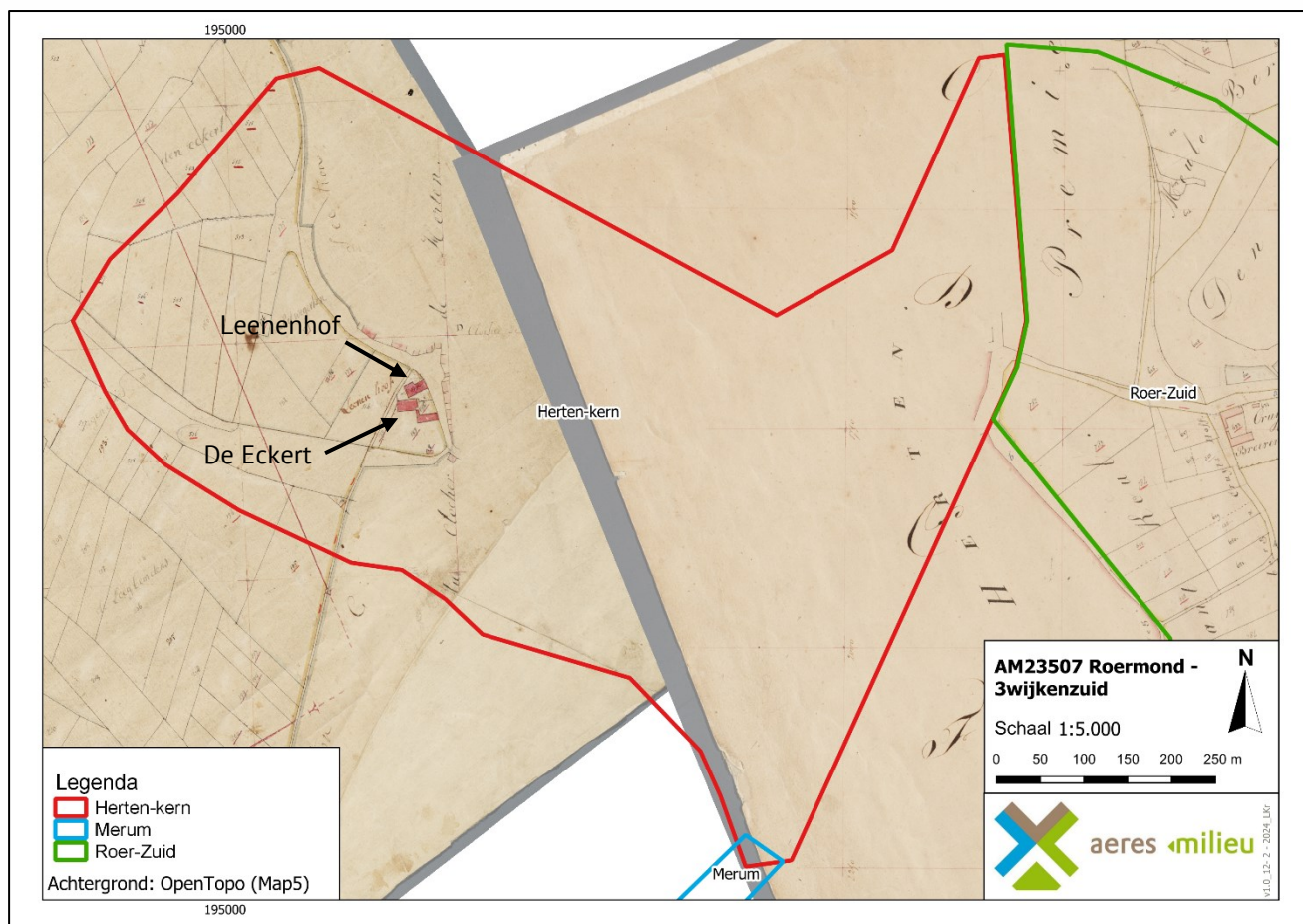
Het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Figuur 11 en 12)⁴¹ is de eerste echt betrouwbare kaart die tot op kadastrale niveau nauwkeurig is ingemeten en ingetekend. Kort daarvoor is ook de Tranchotkaart uit 1806-1826 beschikbaar. Ondanks dat deze relatief betrouwbaar is, staan hierop niet alles op perceel niveau ingetekend en wordt derhalve de voorkeur gegeven aan de kadastrale minuut. Op de kaart is de vorm van de oude dorpskern van Herten en ook de loop van de oude wegen goed te herkennen. De bebouwing concentreert zich met name aan de oostzijde van de Schoolstraat-Julianaplein-Dorpstraat (Figuur 12). Aan de westzijde ligt feitelijk alleen de Douweshof (Figuur 11). Deze lijkt nog niet aanwezig op de Ferrariskaart. Op de kaart is de oorspronkelijke Romaanse Sint-Michaëlskerk te zien (deze ligt achter de benaming 'Herten-kern'). Rondom de kerk ligt het kerkhof, getuige de gegevens in de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)⁴² behorende bij het minuutplan. De andere gebouwen staan binnen de OAT's omschreven als huis en erf, soms als 'gebouw' en zijn in particulier bezit. Sommige andere gebouwen staan ook als schuur omschreven. De onbebouwde percelen zijn als tuin in gebruik of als bouwland. Ten westen van de doorgaande weg (Figuur 11) liggen drie gebouwen. De noordelijke staat vermeld als (de hoeve) 'Leenenhof' (huis en erf) en is in bezit van de landbouwer Jan Mathijs Heekers. De middelste en zuidelijke staan vermeld als 'De Eckert', in bezit van de landbouwer Martinus Hubertus Korsten.

41 www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Herten, sectie B, blad 1 en C, blad 1. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd in 1811-1840 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kadasters) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

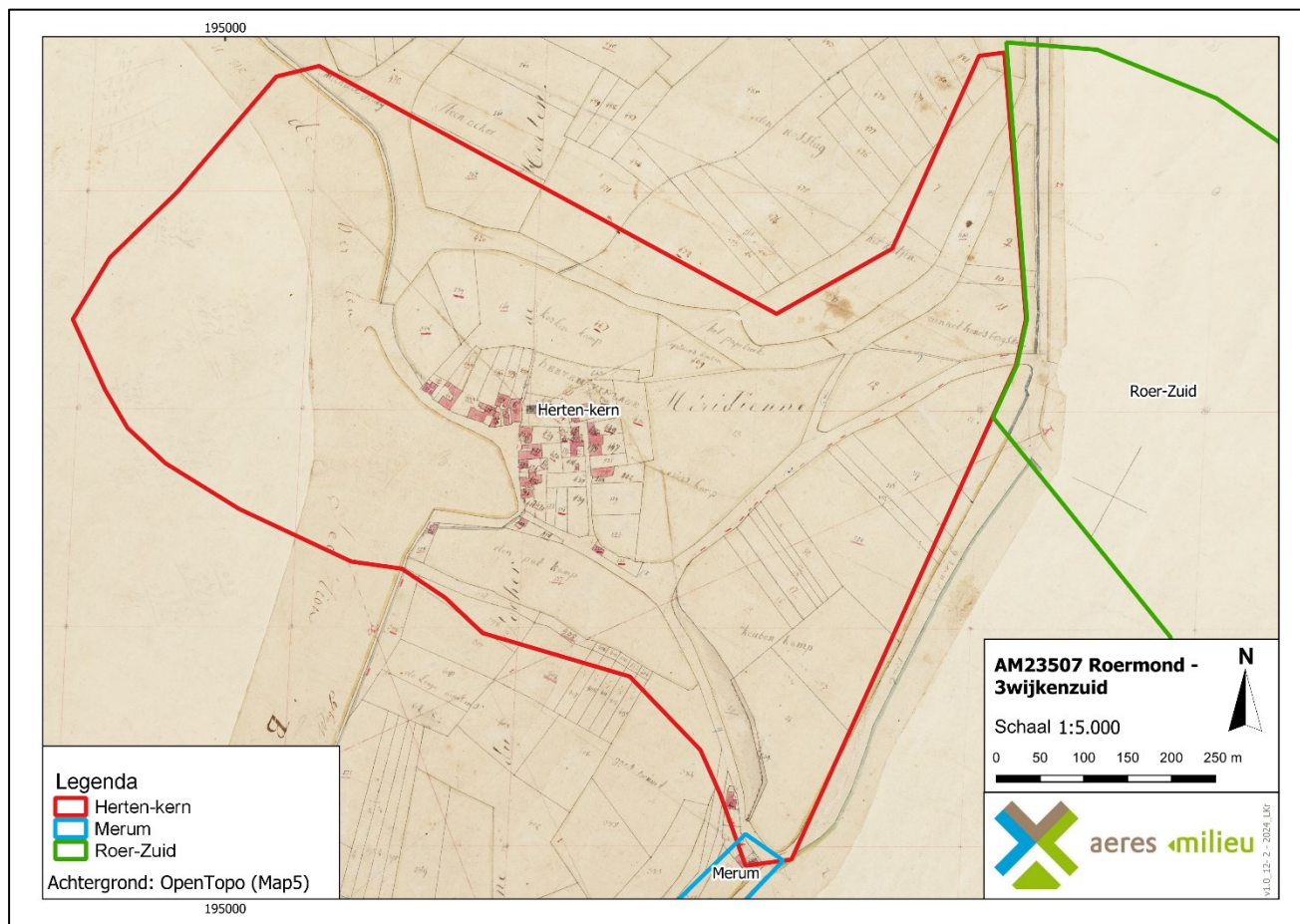
42 OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1844 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

Figuur 10. Herten op de Ferriskaart uit 1773 (Bron: www.kbr.be).

Figuur 11. Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit 1811-1832 met Herten (westzijde) en bij benadering in het rood het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 12. Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit 1840-1844 met Herten (oostzijde) en bij benadering in het rood het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Merum

Op de Ferrariskaart (1773) wordt de historische bebouwingskern gevormd door de Marktstraat, Hoofdstraat, Oudeborgstraat en Bergstraat (Figuur 13). De loop van deze straten zijn als zodanig goed te herkennen en liggen grotendeels gelijk met de huidige situatie. De bebouwingskern van Merum is zowel groter in omvang als in het aantal gebouwen. Het kent circa veertig gebouwen die net als in Herten geheel geconcentreerd zijn binnen de kern en aan de genoemde straten. De huidige villa Oude Borg (gebouwd eind 18^e eeuw) lijkt wel al aanwezig en zo ook de ruïne van het gelijknamige kasteel. De bouwvolumes van de villa komt echter niet overeen met de huidige situatie. De Oudeborgstraat, die de noordwestelijke begrenzing van het plangebied Merum vormt, kent een minder bochtige loop en kent een verspringing in het midden. De hoeve Douweshoef in het uiterste zuidwestelijke deel is als zodanig te herkennen op de kaart.

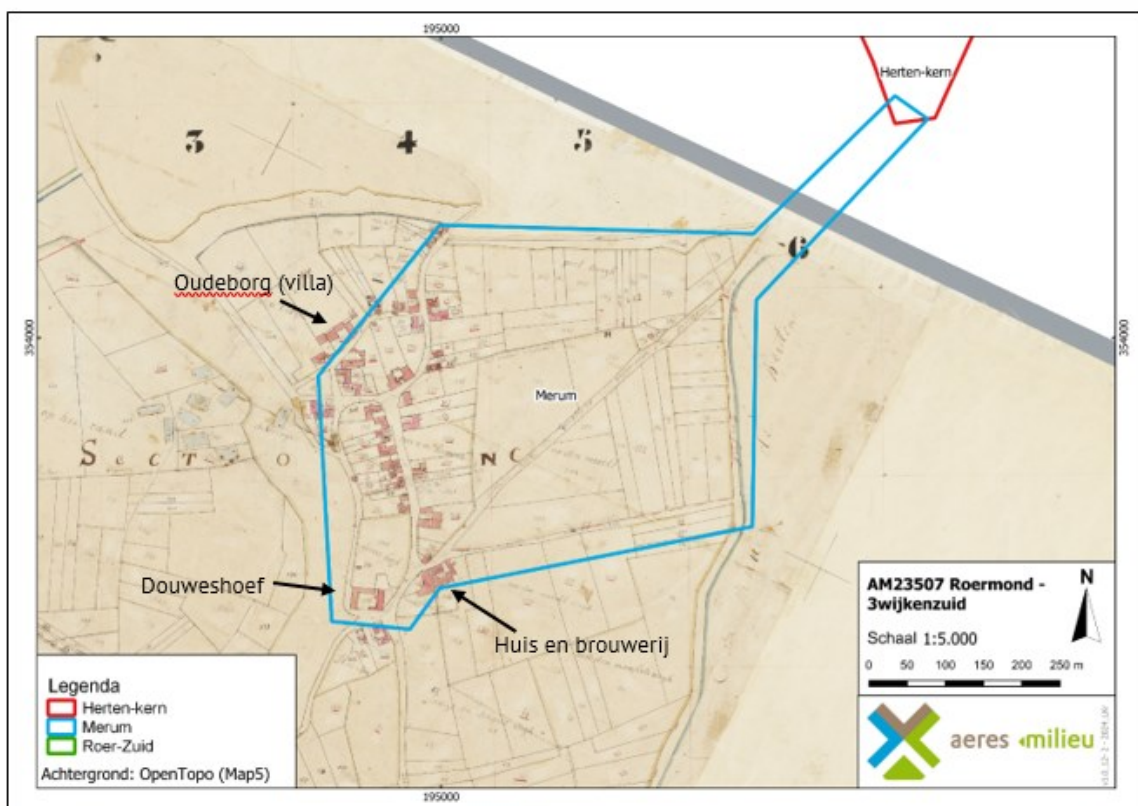
Een grotendeels gelijke situatie is aanwezig op de kadastrale minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Figuur 14).⁴³ De bebouwingskern wordt gevormd door de Marktstraat, Hoofdstraat, Oudeborgstraat en Bergstraat. Ten opzichte van de 18^e-eeuwse situatie lijkt deze enigszins in omvang te zijn afgenomen, zoals aan de zuidelijke zone van de Hoofdstraat. Op de kaart is nu wel de huidige loop van de Oudeborgstraat te herkennen. De loop van diverse straten lijkt ten opzichte van de Ferrariskaart niet zozeer te zijn veranderd, maar lijken op Ferrariskaart eerder incorrect te zijn ingetekend. Volgens de gegevens in de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT) staat de villa Oude Borg aangegeven als 'gebouw' met het park daarachter een 'lustbosch' (zonder de aanwezigheid van een ruïne). De andere gebouwen staan binnen de OAT's ook doorgaans omschreven als huis en erf al dan niet met een schuur, soms als 'gebouw' en zijn in particulier bezit.

⁴³ www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Herten, sectie C, blad 2.

Ten oosten van De Douweshof, aan de splitsing van de Hoofdstraat met de Gerbergaweg, staan twee grotere gebouwen ingetekend die als 'huis en brouwerij' in gebruik zijn. Het betreft de boerderij Gerbergaweg 2 die een kleine tien jaar geleden werd afgebroken. De onbebouwde percelen zijn als tuin in gebruik of als bouwland.

Figuur 13. Merum op de Ferrariskaart uit 1773 (Bron: www.kbr.be).

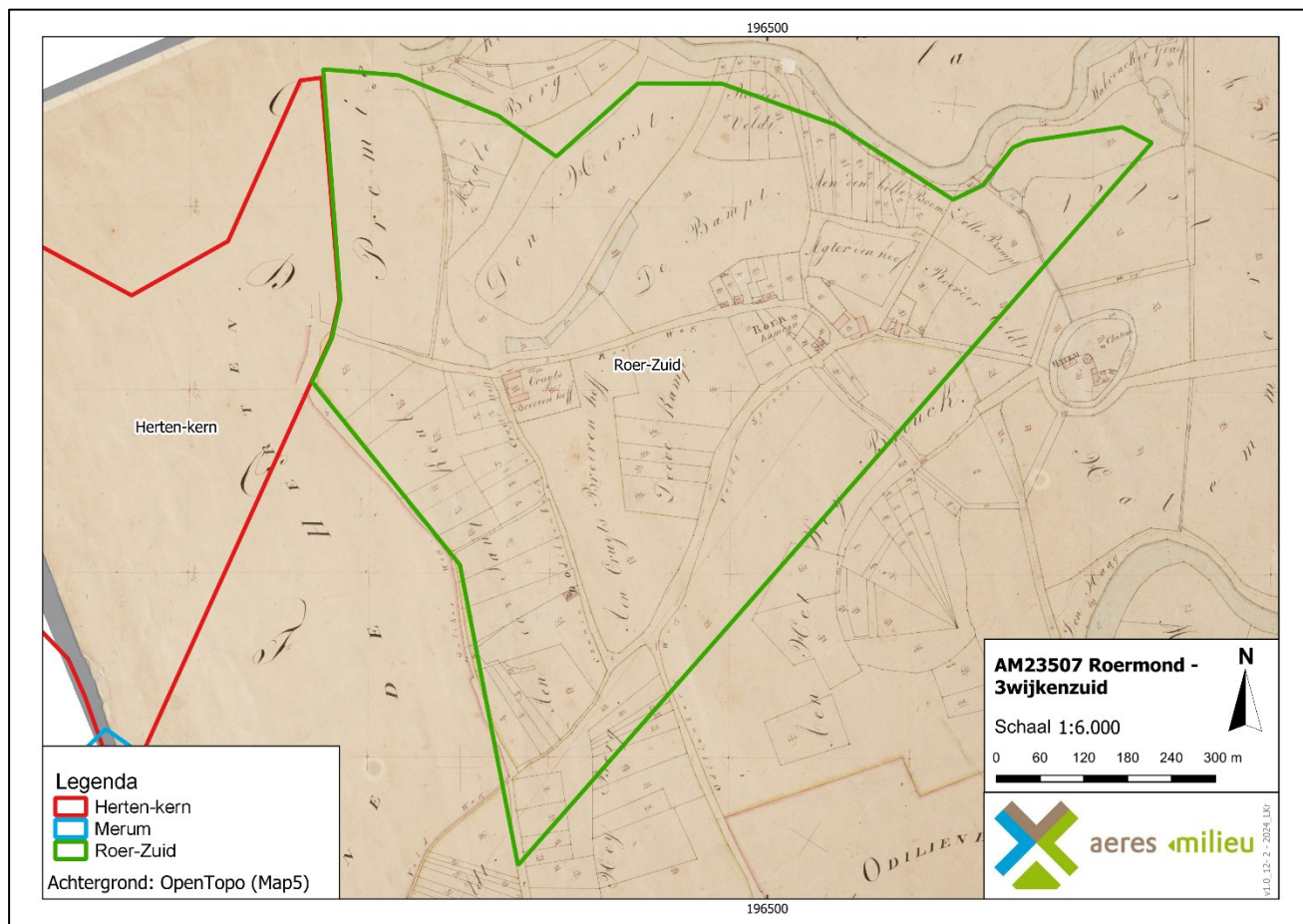
Figuur 14. Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit circa 1840-1844 met Merum en bij benadering in het blauw het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldank.cultureelerfgoed.nl).

Roer-Zuid

De langgerekte vorm van het voormalige buurtschap Roer is op historische kaarten duidelijk te herkennen en zo ook op de Ferrariskaart (Figuur 15). Het buurtschap was beduidend kleinschaliger in het aantal gebouwen (circa twaalf in aantal) die zich ook allen bevonden aan de Roerderweg. Deze weg loopt in het westen door tot aan de bebouwingskern van Merum en in het oosten tot aan het kasteel van Hattem. De huidige historische hoeven Kruisbroerenhof (Roerderweg 37) en de Beeckenhof (Hoflaan 16) staan al ingetekend, zo ook de tussenliggende hoeven en woningen die kleiner in omvang zijn. Het kadastrale minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Figuur 16)⁴⁴ laat een soortgelijke situatie zien, waarbij de bebouwingskern van Roer klein in omvang blijft. Ook de situering is nagenoeg gelijk. De Kruisbroerenhof (zie ook Figuur 8) staat met benaming “Cruyts Broerenhoff” ingetekend evenals het kasteel Hattem (direct ten oosten van het plangebied). De Beeckenhof is ook als zodanig herkenbaar evenals de omliggende gebouwen (hoeven en woonhuizen). Ten opzichte van de 18^e -eeuwse Ferrariskaart is nu een gebouw verdwenen die op de Ferrariskaart ten zuiden van de Roerderweg (tegenover de Beeckenhof) lag. Het bevond zich aan een zuidwest-noordoost georiënteerde weg die op het minuut als de Veldstraat staat vermeld en niet meer aanwezig is op huidige topografische kaarten. Volgens de OAT's staan de andere gebouwen omschreven als huis en erf al dan niet met een schuur en zijn in particulier bezit. De onbebouwde delen zijn doorgaans als bouwland in gebruik en zijn vernoemd naar en verbonden aan de gelijknamige hoeven, zoals het bouwlandveld ‘Aen Cruyts Broeren hoff’ en ‘Doeve Kamp’, ‘Agter den Hoof’ en ‘Roerder Veld’. Ook de grootschalige velden ten noorden van de Roerderweg met de namen ‘Den Horst’ en ‘De Bamp’t’ staan als bouwlandvelden omschreven. Het gebied ‘Aen den Belleboom’ in het noordoostelijke deel van het plangebied staat als bouwland en soms ook als weiland vermeld.

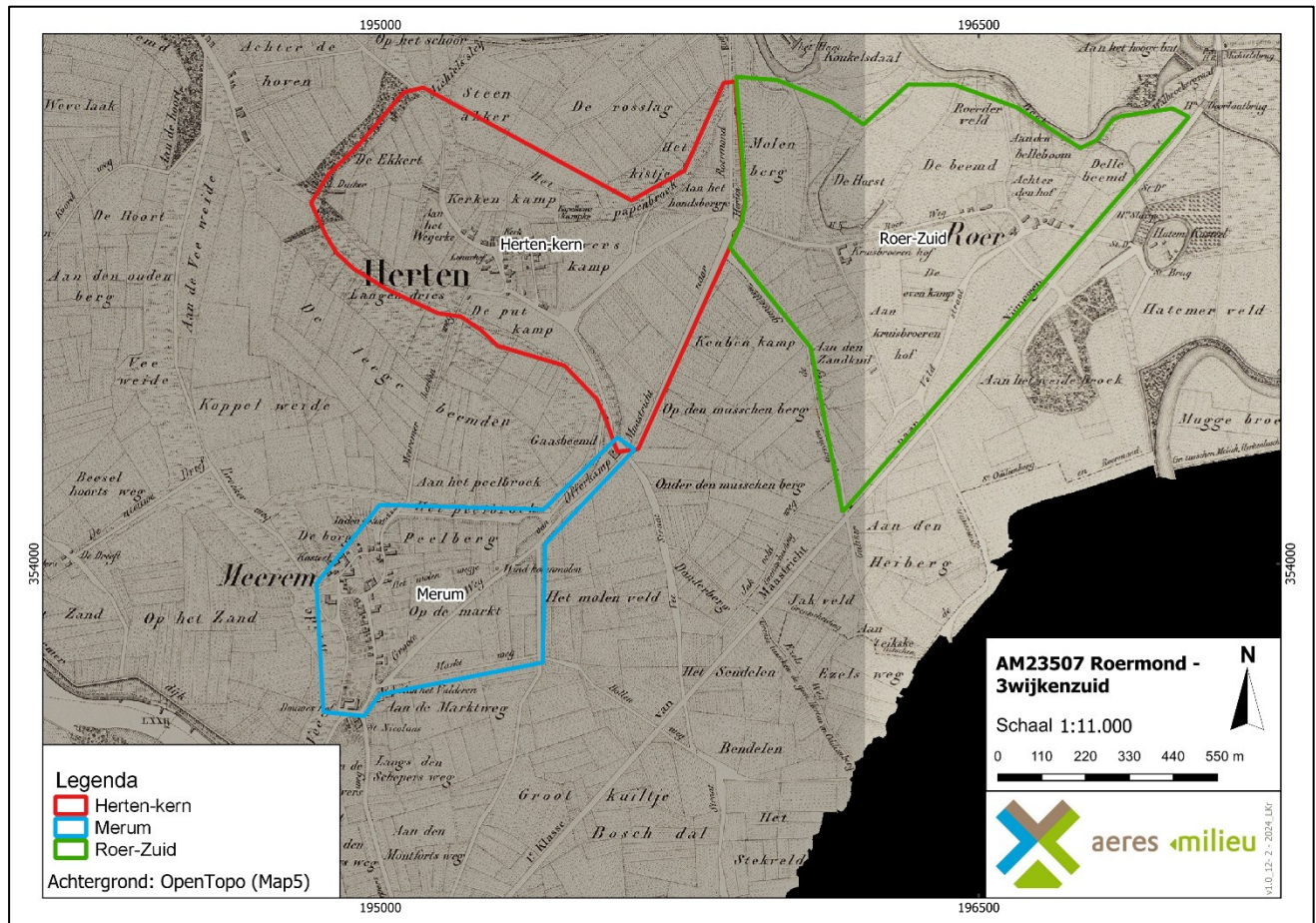

Figuur 15. Roer-Zuid op de Ferrariskaart uit 1773 (Bron: www.kbr.be).

Figuur 16. Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit circa 1840-1844 met Roer-Zuid en bij benadering in het groen het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Op de Maaskaart uit 1849-1856, dus kort na de vervaardiging van de kadastrale minuutplannen uit 1840-1844, is de situatie nagenoeg gelijk. De aanwezige gebouwen binnen alle drie de plangebieden komen dan ook overeen met die op het minuutplan. Kenmerkend voor de Maaskaarten is het grote aantal vermelde toponiemen die op de kaart staan vermeld. Hoewel die voor een groot deel overeen komen met (en/of zijn overgenomen van) het minuutplan, staan er ook enkele extra toponiemen vermeld, danwel duidelijk vermeld op de betreffende kaart. Bij Herten-kern is in het zuidwestelijk deel van de bebouwingskern sprake van 'Leeuwhof' waar bij het minuutplan sprake is van 'Leenenhof'.

Figuur 17. Uitsnede van de Maaskaart uit 1849-1856 met het plangebied aangegeven in rood, blauw en groen (Bron: eigen collectie).

Op de topografische kaart uit 1900 (Figuur 18) zijn enige veranderingen te zien. De kern van Herten is in omvang en aantal gebouwen licht toegenomen. Bij de splitsing van de Dorpstraat met de Roermondsestraat zijn enkele gebouwen gerealiseerd. Rondom deze bebouwingskern bevinden zich naast bouwlandpercelen (witte zones) ook enkele zones die als weiland/ beemd in gebruik zijn (groene zones).

Middels meerdere korte lijntjes zijn de verhogingen in het landschap aangegeven van het Maasterras. Hierbij is duidelijk de ligging van het hooggelegen Maasterras te herkennen ten opzichte van het lager gelegen Maasdal. Hierbij zijn de Maasterrassen nagenoeg geheel als bouwland in gebruik genomen. Zowel de kern van Herten als die van Merum liggen op de overgang van het Maasterras naar het dal, waarbij die van Merum grotendeels binnen het dal ligt. Voor de dalen is dit beeld diverser en is sprake van bouwlanden als van weilanden en beemden.

Voor Merum geldt dat met name aan de Merumerbroekweg, aan de westzijde van de kern, meerdere nieuwe bebouwing is gerealiseerd. De parkaanleg achter de Oudeborg is als zodanig goed te herkennen.

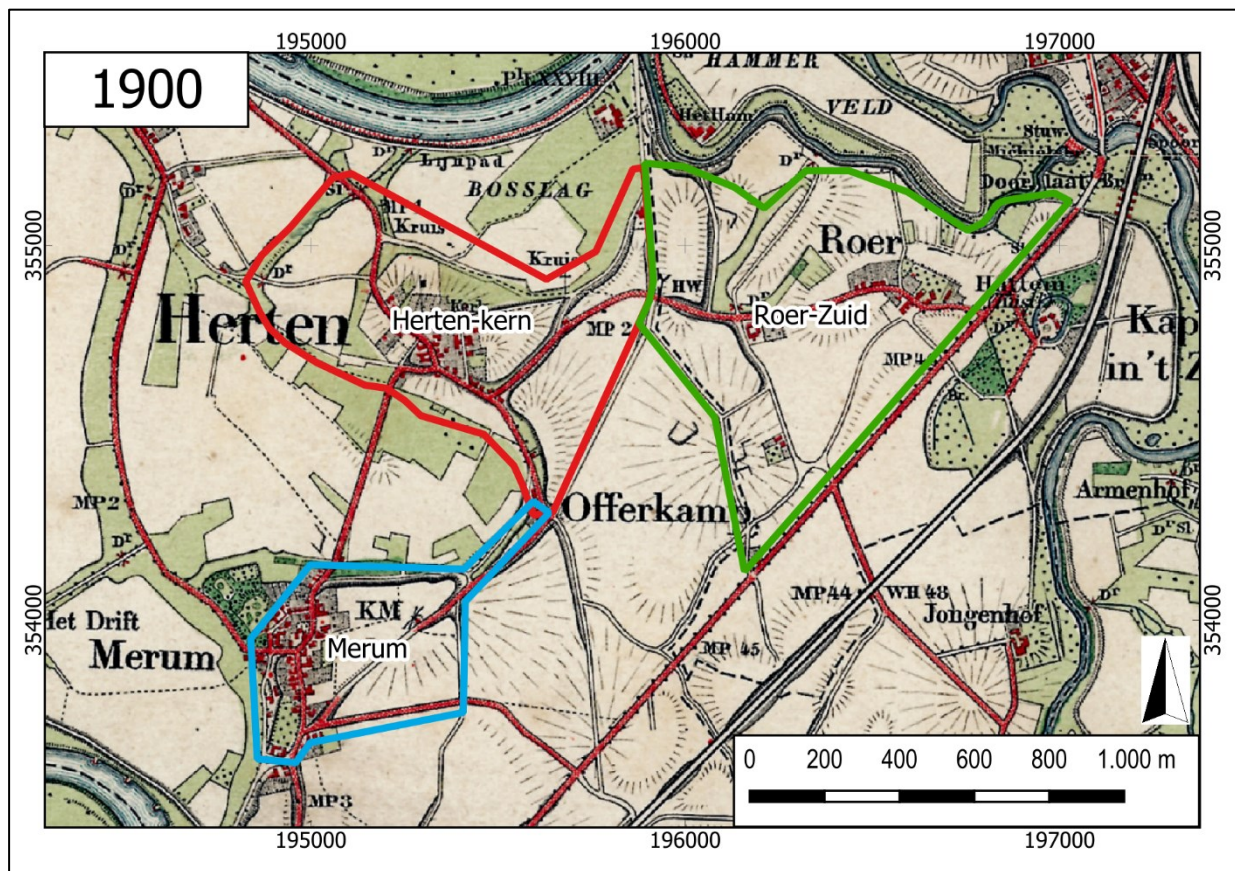
De kern van Roer blijft nagenoeg gelijk in omvang en aantal gebouwen. Enkel aan de Kruisbroedersweg zijn nu twee gebouwen aanwezig. Achter de gebouwen en aan de noordzijde van de Roerderweg zijn de percelen als tuin/erf en in het noordoosten ook als boomgaard in gebruik.

Ook op de topografische kaart uit 1930 (Figuur 19) zijn weinig veranderingen te zien binnen de drie plangebieden. De bebouwing concentreert zich nagenoeg geheel binnen de bestaande kernen. Aanwijsbare uitbreidingen van de kernen vind plaats kort na de Tweede Wereldoorlog, zoals ook is te zien op de topografische kaart uit 1950 (Figuur 20). In Herten ontstaan aan de bestaande uitvalswegen Schoolstraat en Roermondsestraat.

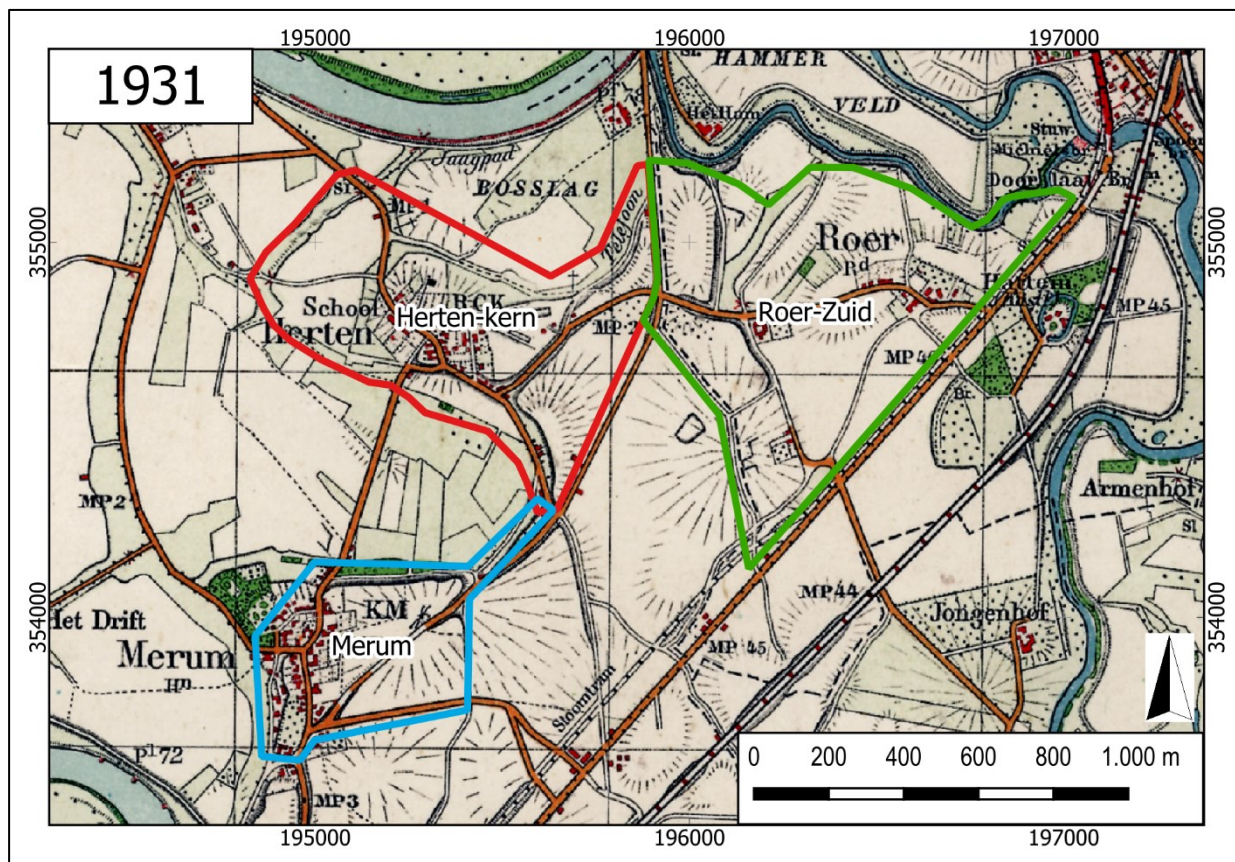
Ook binnen de dorpskern, onder meer aan de Hoogstraat vinden uitbreidingen plaats. Binnen de kern van Merum vindt een intensivering plaats binnen de bestaande dorpskern aan met name de Bergstraat en Hoofdstraat. De omvang van de dorpskern blijft nog grotendeels hetzelfde. Ook aan de Roerderweg binnen het plangebied Roer is weinig nieuwe bebouwing aanwezig. Het blijft hiermee nog het karakter van een buurtschap houden met uitsluitend enige bebouwing aan de doorgaande Roerderweg. Aan weerszijden van de Hertenerweg, respectievelijk in het noordoostelijk deel van plangebied Herten-kern en het noordwestelijk deel van plangebied Roer-Zuid, ontstaat vanaf deze periode ook enige bebouwing.

De zones rondom de oude kernen gaat zich vanaf de jaren zestig van de 20^e eeuw aanzienlijk uitbreiden. Het huidige stratenpatroon is dan ook al voor een groot deel te herkennen ter plaatse van het dorp Herten als er meerdere zijstraten worden gerealiseerd aan de oude doorgaande wegen. Zo zijn op de kaart uit 1970 (Figuur 21) de Wilhelminastraat, Burgemeester Korstenstraat, Burgemeester Beenenstraat, Pastoor Drehmannsstraat en de Admiraal Helfrichstraat al aangelegd. In de loop van de jaren tachtig worden de straten in het westelijke helft van dit plangebied aangelegd met de C-vormige straat Den Ekkert die uitkomt op de straat Rosslag en de diverse zijstraten De Slenk, De Kaanjel, Langen Dries en dergelijke. In Merum zijn de dorpsuitbreidingen vooralsnog gering met de aanleg van de Tuinstraat. In de loop van de jaren zeventig verdwijnt het zuidwestelijke deel van de Molenweg en wordt deze heraangelegd via een haakse bocht naar de Hoofdstraat. Tussen de Molenweg en de Gerbergaweg worden onder andere de Van Meereheymstraat, Van Cuykweg, Van Heinsbergweg, Daelenbroekweg en Nieuwe Baan aangelegd.

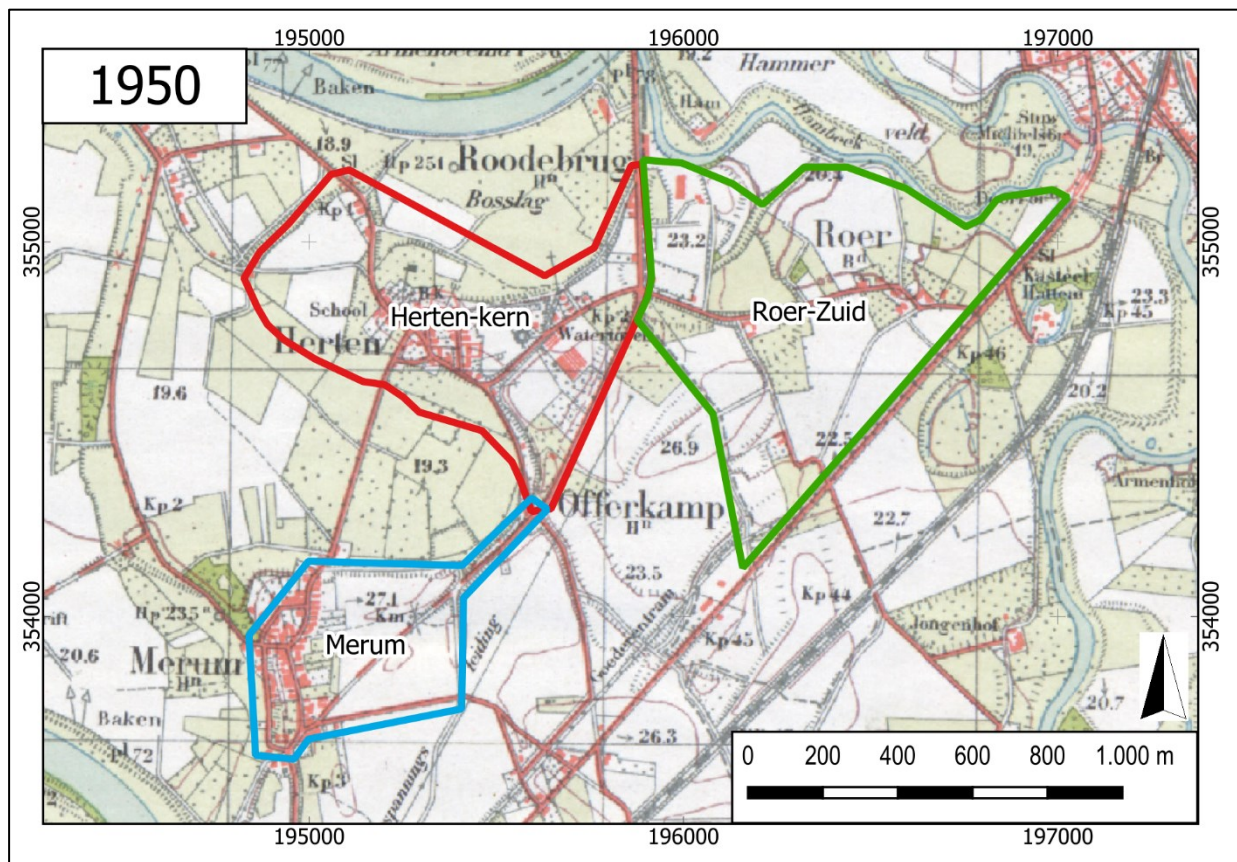
Ook in het plangebied Roer-Zuid vinden in deze periode grote uitbreidingen plaats. In het noordoostelijke deel van dit plangebied worden de Hambeek, Beemdenlaan, Burgemeester Geuljanslaan en Den Horst aangelegd. De bebouwing wordt gekenmerkt door vrijstaande, grotere woonhuizen. Vanaf de jaren tachtig wordt ook het gebied ten zuiden van de Roerderweg intensief bebouwd met een dicht stratenpatroon met de aanleg van onder andere De Schakenberg, Belleboom, Evenkamp. Het oostelijke deel van de Roerderweg wordt noordelijker en middels een bocht aangelegd en ter plaatse van de voormalige loop wordt de Hoflaan, Egelbroek en Walbreukergraaf aangelegd. Ook de noordwestelijke zone van dit plangebied raakt bebouwd met de Gerichtsberg, Roodververij en de Bonenberg. Meerdere straten worden vernoemd naar de hier aanwezige (voormalige) hoeven of oude toponiemen uit dit gebied (Belleboom, Evenkamp, Bonenberg).

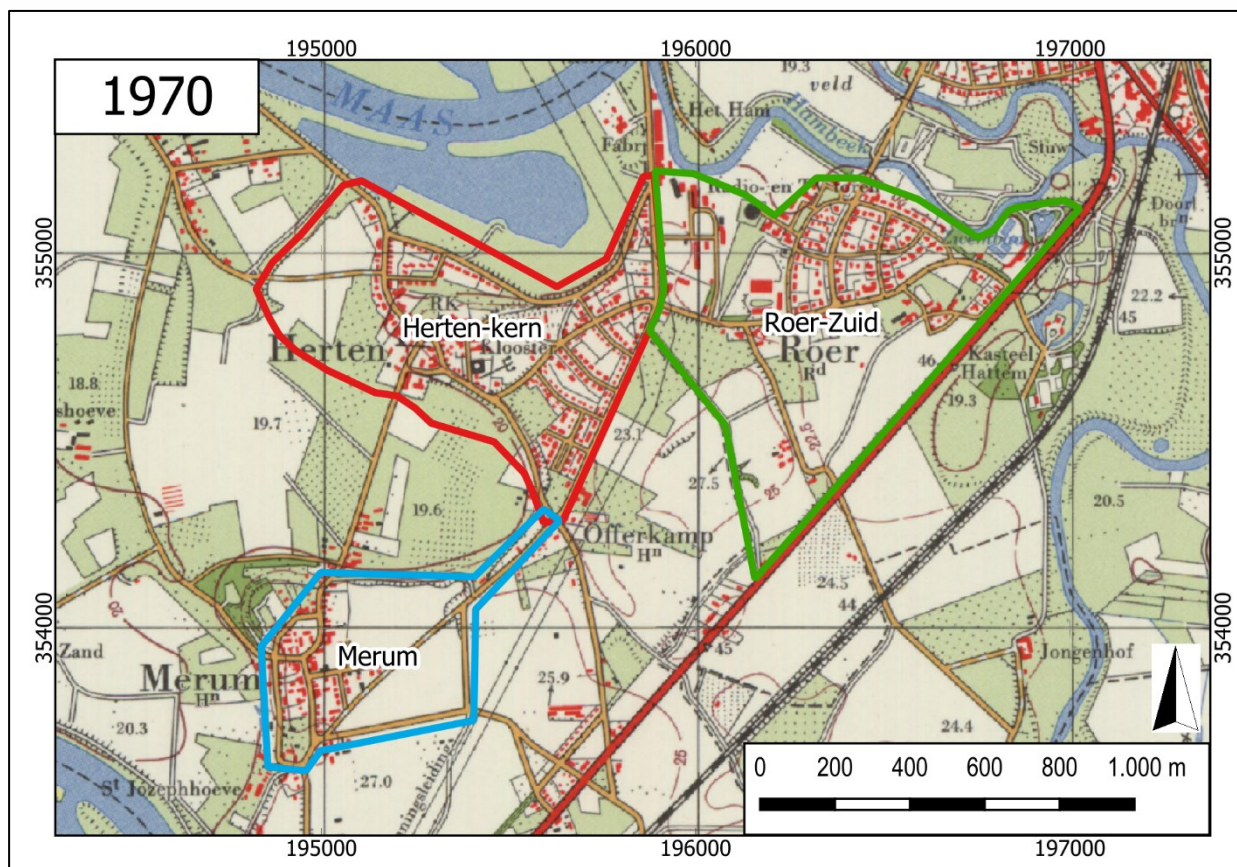
Figuur 18. Uitsnede van de historische kaart uit 1900 met het plangebied aangegeven in het rood, blauw en groen (Bron: www.topotijdreis.nl).

Figuur 19. Uitsnede van de historische kaart uit 1931 met het plangebied aangegeven in het rood, blauw en groen (Bron: www.topotijdreis.nl).

Figuur 20. Uitsnede van de historische kaart uit 1950 en het plangebied aangegeven in het rood, blauw en groen (Bron: www.topotijdreis.nl).

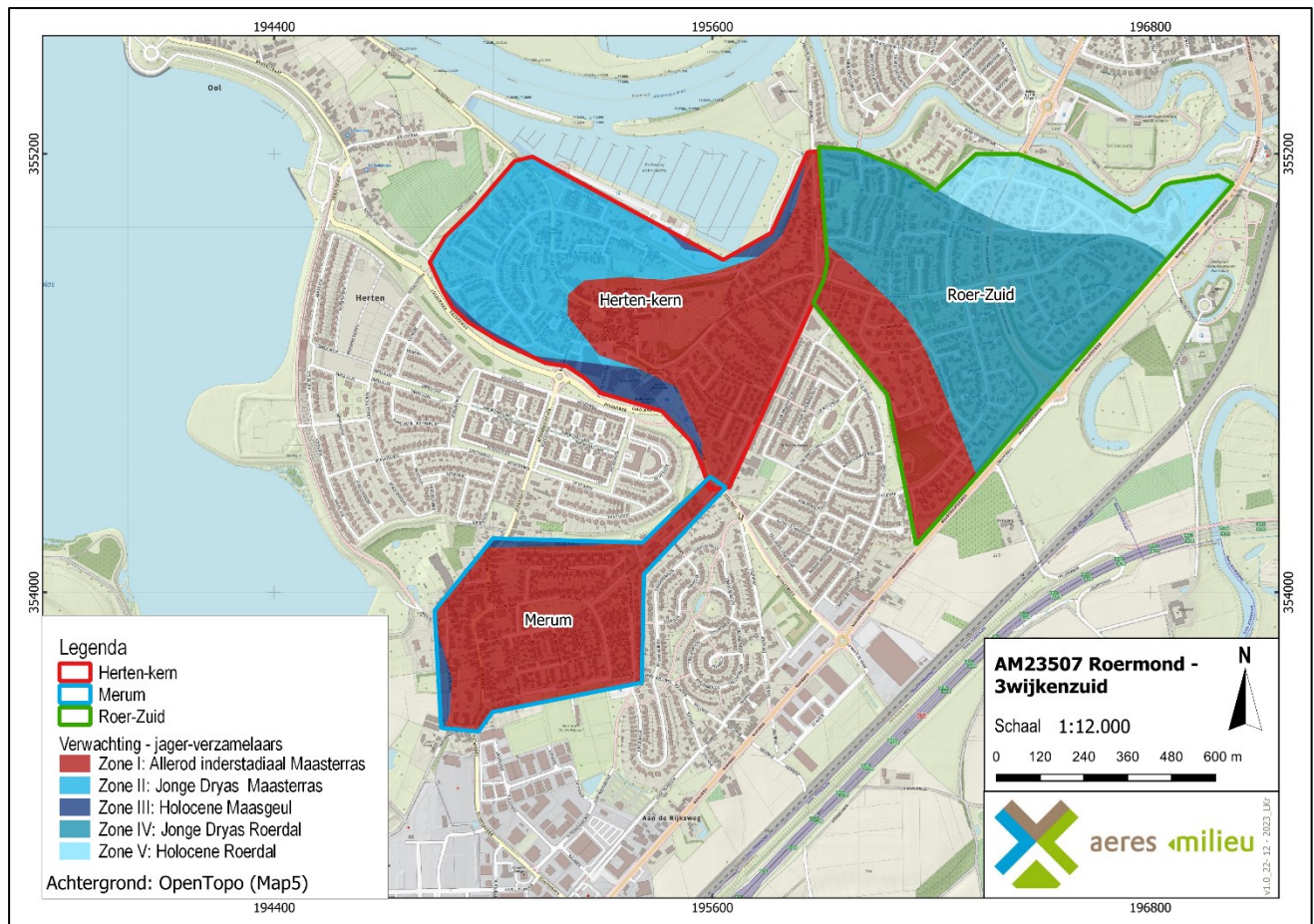
Figuur 21. Uitsnede van de historische kaart uit 1970 met het plangebied aangegeven in het rood, blauw en groen (Bron: www.topotijdreis.nl).

4. VERWACHTINGSMODEL

Periode jager-verzamelaars

In onderhavig verwachtingsmodel voor de periode jager-verzamelaars is voor elke afzonderlijke archeologische periode een onderscheid gemaakt in vijf verschillende verwachtingszones, voornamelijk gebaseerd op de landschappelijke en bodemkundige eenheden (Figuur 22).

Jager-verzamelaars uit het paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur in de buurt van (open) water. Nabij gelegen watervoorzieningen waren belangrijk voor drinkwater en de aanwezige biodiversiteit. Dit vergemakkelijkt de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel.

Figuur 22. Verwachting jager-verzamelaars op basis van geomorfologie en Maasterrassen.

Zone I - paleolithicum

Door meerdere verleggingen van de Maas ontstond er een geaccidenteerd landschap, waarbij hoge oeverwallen en laag gelegen restgeulen (verlaten meanders van de Maas) zich op korte afstand afwisselden. Het oostelijk deel van plangebied Herten-kern, plangebied Merum en het zuidwestelijk deel van plangebied Roer-Zuid (zone I) ligt op een hoger gelegen Maasterras: het Allerød-terras (circa 13.900 - 12.900 jaar geleden). Zone I maakte in het laat-paleolithicum B (Allerød) onderdeel uit van de actieve riviervlakte van de Maas en was dus geen geschikte vestigingsplaats. De kans is groot dat sporen voor deze periode,

indien toch aanwezig, in dit deel van de plangebieden zijn geërodeerd door latere rivieractiviteiten. Op basis van deze gegevens geldt er een lage verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het midden- en laat-paleolithicum B (Allerød).

Na het verlaten van het Maasterras was Zone I aantrekkelijk voor bewoning de periode laat-paleolithicum B (Jonge Dryas, circa 12.900 tot 11.700 jaar geleden). Echter zijn er tot op heden in de directe omgeving van het plangebied tot op heden geen archeologische resten aangetroffen uit deze periode. Op basis van de landschappelijke ligging wordt een middelhoge verwachting toegekend voor het laat-paleolithicum B (Jonge Dryas).

Zone II en IV – paleolithicum

Zone II en IV vormde ten tijde van het laat-paleolithicum B (Jonge Dryas) een actieve riviervlakte en was geen geschikte vestigingsplaats. Zone II was onderdeel van de actieve riviervlakte van de Maas en Zone IV van de Roer. De kans is groot dat sporen uit vroegere periode, in dien toch aanwezig, in deze zone II zijn geërodeerd door latere rivieractiviteiten van de Maas en/of Roer. Op basis van deze gegevens geldt een lage verwachting voor zone II voor vuursteenvindplaatsen uit het midden- en laat-paleolithicum.

Zone III en V – paleolithicum

Zone III ligt binnen de zone van de Holocene Maasgeulen en Zone V in het Holocene beekdal van de Roer. De huidige loop van de Maas ligt ten westen van de plangebieden. Indien deze geulen watervoerend waren ten tijde van de jager-verzamelaars, dan zijn deze zones niet aantrekkelijk als vestigingslocaties. In de directe omgeving van de plangebieden, met een vergelijkbare landschappelijke ligging, zijn tot op heden geen vondsten bekend uit deze periode. Om deze reden wordt aangenomen dat zone III en V in een minder aantrekkelijk deel van het landschap ligt. Op basis van de landschappelijke ligging geldt er een lage archeologische verwachting voor zone III en V voor de periode midden-paleolithicum tot mesolithicum.

Zone I, II en IV - mesolithicum

Ten tijde van het mesolithicum vormde zone I en II niet meer de actieve riviervlakte. Vindplaatsen uit het mesolithicum lijken zich in de gemeente Roermond voornamelijk te concentreren op de Pleniglaciale terrassen en de lager gelegen Laat-Glaciaal Maasterrassen. Zone I ligt op een relatief hoger gelegen Laat-Glaciaal Maasterras. Op basis van de landschappelijke ligging wordt een middelhoge verwachting toegekend voor de periode mesolithicum. Resten uit de periode laat-paleolithicum B (Jonge Dryas) - mesolithicum worden in de oorspronkelijke bodem (in de top van de Maasafzettingen) verwacht en kunnen onder andere bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

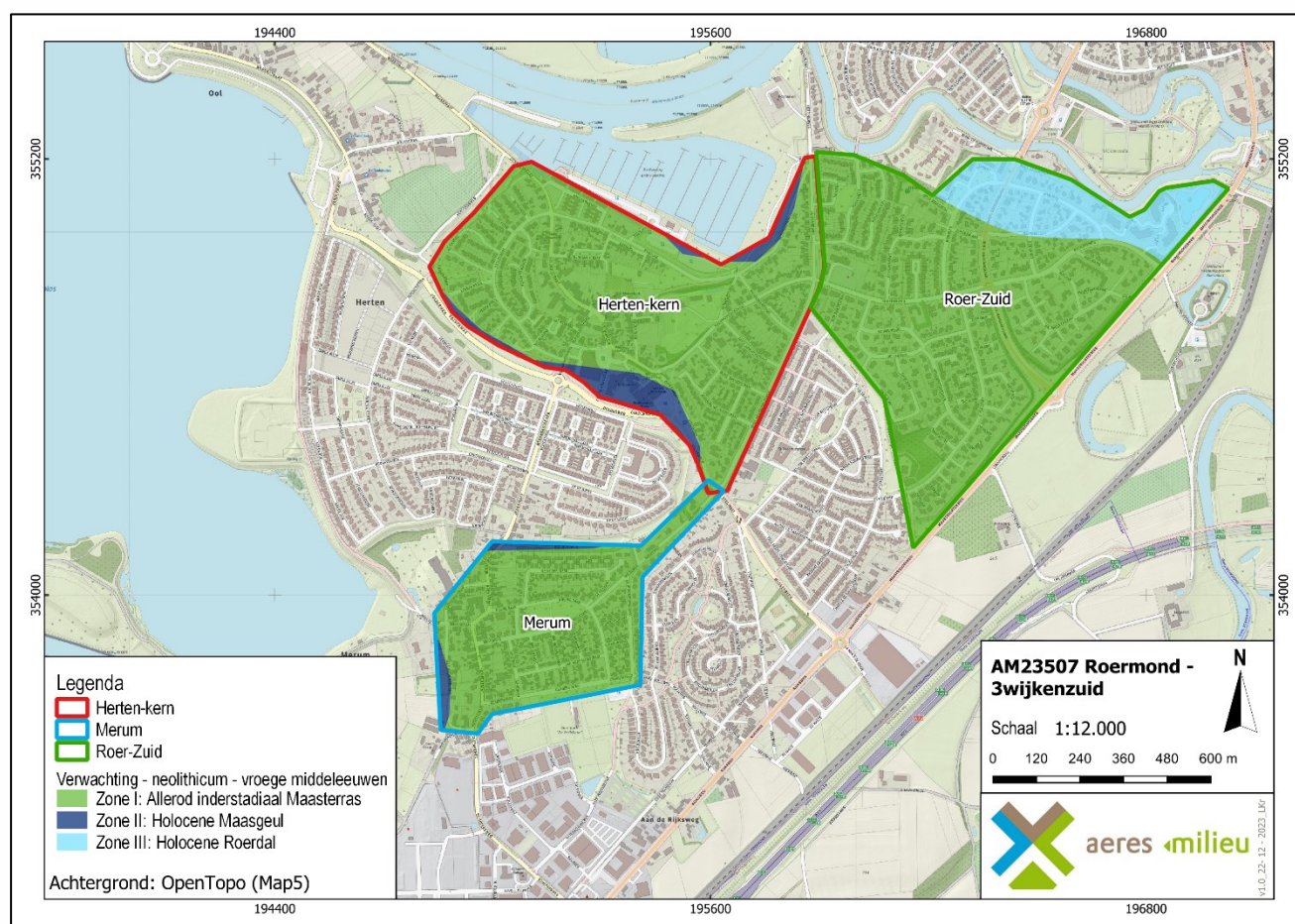
Zone III en V - mesolithicum

Zone III en V liggen in een zone van Holocene Maasgeulen. Er is geen informatie bekend of deze geulen watervoerend waren ten tijde van het mesolithicum. Indien dit het geval is het plangebied aantrekkelijk voor bewoning. Echter zijn er tot op heden in de directe omgeving van het plangebied, in vergelijkbare landschappelijke ligging, geen archeologische resten aangetroffen uit deze periode. Mogelijk zijn deze geërodeerd door latere rivieractiviteiten. Op basis hiervan geldt er een lage archeologische verwachting voor de periode mesolithicum voor zowel zone III als zone V

Periode landbouwculturen

In onderhavig verwachtingsmodel is voor de perioden die deel uitmaken van de landbouwculturen een onderscheid gemaakt in drie verschillende verwachtingszones, voornamelijk gebaseerd op de landschappelijke en bodemkundige eenheden (Figuur 23).

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

Figuur 23. Verwachting eerste landbouwculturen op basis van geomorfologie, Maasterrassen en bodem.

Zone I

De ligging van alle plangebieden op een gradiëntzone (nabij watervoorzieningen) zal ook voor landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest.

De eerste akkergronden werden op vruchtbare en goed ontwaterde gronden aangelegd. Binnen het plangebied Herten-kern worden enkeerdgronden verwacht. De bovengrond van enkeerdgronden kenmerkt zich door een minstens 50 centimeter dik humeus pakket. Dit humeuze pakket is ontstaan door langdurige landbouwkundig gebruik vanaf de middeleeuwen. Binnen het grootste deel van het plangebied Merum en Roer-Zuid, ter plaatse van het dalvlakteterras worden radebrikgronden verwacht en ter hoogte van de rivierdalbodem worden kalkloze ooivaaggronden verwacht. In de (directe) omgeving van de plangebieden, voornamelijk ten (zuid)oosten, zijn meerdere vondsten, nederzettingsterreinen en een urnenveld uit deze perioden bekend.

Deze werden gedaan direct ten zuiden van de plangebieden Herten-Kern en Roer-Zuid op een hooggelegen deel van een dalvlakteterras en direct bij de restgeul, binnen de zone van enkeerdgronden. Op basis van de landschappelijke ligging en ook op basis van de aanwezige vindplaatsen geldt ter plaatse van zone I daarom een hoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem, in de top van de Maasafzettingen, verwacht en kunnen onder andere bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Zone II en III

Zone II ligt binnen de zone van de Holocene Maasgeulen en Zone III in het Holocene beekdal van de Roer. De huidige loop van de Maas ligt ten westen van de plangebieden. Indien deze geulen watervoerend waren ten tijde van de landbouwende samenlevingen, dan is deze zone niet aantrekkelijk voor bewoning. In de directe omgeving van de plangebieden, met een vergelijkbare landschappelijke ligging, zijn tot op heden geen vondsten bekend uit deze periode. Om deze reden wordt aangenomen dat zone II en III in een minder aantrekkelijk deel van het landschap ligt. Op basis van de landschappelijke ligging geldt er een lage archeologische verwachting voor zone II en III voor de periode neolithicum tot vroege middeleeuwen. Voor *off-site* watergerelateerde verschijnselen geldt een middelhoge verwachting.

Periode volle middeleeuwen – nieuwe tijd

In onderhavig verwachtingsmodel wordt voor de historische perioden periode volle middeleeuwen – nieuwe tijd een onderscheid gemaakt in de drie verschillende plangebieden als zoneringen, gebaseerd op de nederzettingsgeschiedenis en de cartografische gegevens.

Vanaf de middeleeuwen is de landschappelijke situering niet langer meer bepalend voor de vestiging van de mens. Vanaf de volle en late middeleeuwen ontwikkelen de nederzettingen zich vooral rond kruispunten van wegen en waterlopen in plaats van op de hogere delen van het landschap. De bevolking gaat zich concentreren binnen de bestaande nederzettingen die vaak een oorsprong hebben in deze perioden en in sommige gevallen terug kunnen gaan tot de vroege middeleeuwen of zelfs van oudere oorsprong hebben.

De drie plangebieden worden gekenmerkt door de ligging in en langs het Maasdal en worden gevormd door de oude kernen van de dorpen Herten, Merum en het buurtschap Roer die hier min of meer centraal in gelegen zijn en die na de Tweede Wereldoorlog in snel tempo zijn gegroeid tot de huidige dorpskernen en inmiddels grotendeels aan elkaar zijn gegroeid en hiermee deel uitmaken van Roermond-zuid. Het Maasdal kende sinds de vroege middeleeuwen al enige hoven die verbonden waren aan het domein Meerssen.

Herten-kern

Waarschijnlijk had Herten een eigen centrum binnen dit domein. Dit was de centrale kern van drie losse nederzettingen naast Merum en Ool. Herten heeft een oorsprong in mogelijk de vroege middeleeuwen. De eerste vermeldingen stammen mogelijk uit de 10^e eeuw en tenminste de 11^e eeuw. Het bestond in tenminste de 13^e eeuw als een *curtis*, een cluster van boerderijen rondom een centrale hoeve of hof. De eerste vermelding van een Romaanse kerk stamt uit omstreeks 1400. Deze stond ter plaatse van de huidige Sint-Michaëlskerk uit 1953.

De kern van Herten staat op de AMK aangegeven als een monument van hoge archeologische waarde (monumentnummer 16.296).

Uit bestudering van historische kaarten blijkt dat de historische kern in tenminste de 18^e en 19^e eeuw wordt gevormd door de doorgaande weg, gevormd door de huidige Schoolstraat-Julianaplein-Dorpstraat evenals de tussenstraten Hoogstraat en Kerkpad. Aan laatstgenoemde bevindt zich de dorpskerk de Sint-Michaëlskerk. De bebouwing concentreert zich met name aan de oostzijde van de Schoolstraat-Julianaplein-Dorpstraat.

Het stratenpatroon en de rooilijn lijkt sinds begin 19^e eeuw nagenoeg onveranderd te zijn. Naast de beeldbepalende gebouwen zoals de Sint-Michaëlskerk met kerkhof en de grote hoeven Douweshof en Leenenhof/ Leeuwhof en De Eckert in respectievelijk het zuiden en westen van de bebouwingskern, bestaat de bebouwing in tenminste begin 19^e eeuw voornamelijk als huis, schuur en erf en is in particulier bezit. Op basis van deze gegevens geldt voor de gehele dorpskern van Herten een hoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Het gaat hierbij specifiek om de kern zoals deze op 19^e – eeuwse kaartmateriaal staat aangegeven en de straten [Schoolstraat \(zuidelijk deel\)](#), [Julianaplein](#), [Dorpstraat](#), [Merumerkerkweg \(noordelijk deel\)](#), [Hoogstraat en Kerkpad](#) omvat (zie Figuur 24, rode kader). Voor het overige deel van plangebied Herten-kern geldt een middelhoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Figuur 24. De kadastrale minuut geprojecteerd op de huidige topografie van Herten. De historische bebouwingskern ligt binnen de rode kaders (www.aezel.eu).

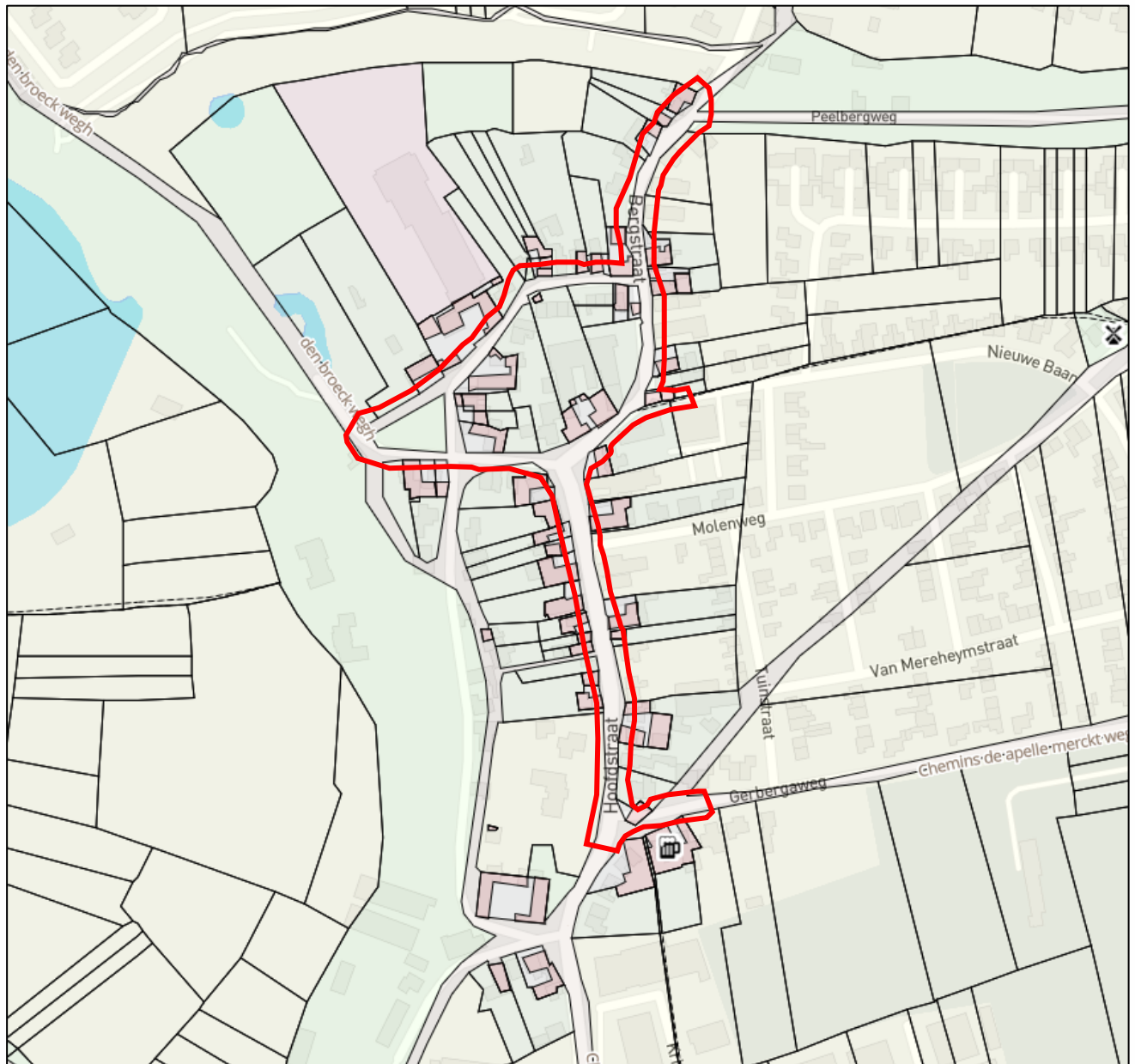
Merum

De oudste vermelding van Merum stamt uit de 12^e eeuw, maar kent, gezien de –heem uitgang, mogelijk een vroegmiddeleeuwse (Frankische) oorsprong. Het dorp was net als Herten tot ver in de 20^e eeuw bescheiden in omvang. Aan de noordzijde ligt het 18^e -eeuwse landhuis en landgoed met de ruïne van het 13^e –-eeuwse kasteel De Oude Borg/ Oudenborg. Dit kasteel van Merum was de zetel van het geslacht Van Mereheim.

Op basis van de historische kaarten vanaf de 18^e –eeuw wordt de dorpskern gevormd door met name de Marktstraat, Hoofdstraat, Oudeborgstraat en Bergstraat. Het stratenpatroon en de rooilijn lijkt ook in Merum sinds begin 19^e eeuw nagenoeg onveranderd te zijn.

Afgezien van de grotere gebouwen, zoals de Douweshof, de voormalige brouwerij (Gerbergaweg 2) en de villa Oudeborg (direct ten noorden van het plangebied) zijn de meeste gebouwen in het begin van de 19^e eeuw omschreven als huis, schuur met een erf.

Op basis van deze gegevens geldt voor de gehele dorpskern van Merum een hoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Het gaat hierbij specifiek om de kern zoals deze op 19^e –eeuwse kaartmateriaal staat aangegeven en de straten [Oudeborgstraat](#), [Marktstraat](#), [Hoofdstraat](#), [Bergstraat](#), [Merumerbroekweg \(splitsing met Hoofdstraat\)](#), [Gerbergaweg \(splitsing met Hoofdstraat\)](#) en de [Schepersweg \(splitsing met Hoofdstraat\)](#) omvat (zie Figuur 25, rode kader). Voor het overige deel van plangebied Merum geldt een middelhoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Figuur 25. De kadastrale minuut geprojecteerd op de huidige topografie van Merum. De historische bebouingskern ligt binnen de rode kaders (www.aezel.eu).

Roer-Zuid

Ook Roer kent een mogelijk vroegmiddeleeuwse oorsprong. In een oorkonde uit 943 wordt Roer al genoemd als *Rura*. Het buurtschap kende meerdere historische pachthoeven die soms nog bestaan, zoals Beeckenhof (Hoflaan 16), Kruisbroerenhof (Roerderweg 37), voormalige hoeve De Esch en de pachthoeve van Rourbosch, het huidige kasteel Hattem dat direct ten oosten van het plangebied. Daarnaast bestonden er ook nog enkele andere hoeven zoals De Esch. Op basis van de historische kaarten vanaf de 18^e eeuw blijkt dat het buurtschap erg klein is en zo'n twaalf gebouwen kent die zich ook allen bevonden aan de Roerderweg en daarmee de kern vormde. Deze weg loopt in het westen door tot aan de bebouingskern van Merum en in het oosten tot aan het kasteel van Hattem. In de 19^e eeuw staan de gebouwen omschreven als huis en erf al dan niet met een schuur en zijn in particulier bezit. Hieromheen liggen de akkerlanden die vaak vernoemd zijn naar en zijn verbonden aan de gelijknamige hoeven ('Aen Cruys Broeren hoff', 'Doeve Kamp', 'Agter den Hoof' en 'Roerder Veld'). De loop van de Roerderweg is in het oostelijke deel enigszins gewijzigd. De oorspronkelijke loop valt deels samen met de Hoflaan, Egelbroek en Walbreukergraaf.

Voor het oostelijke deel van de **Roerderweg**, zijnde de historische kern van het voormalige buurtschap, geldt een hoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Dit geldt tevens voor de zone Van deze weg direct bij de splitsing met de **Kruisbroedersweg** (zie Figuur 26, rode kaders). Voor het overige deel van plangebied Roer-Zuid geldt een middelhoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Figuur 26. De kadastrale minuut geprojecteerd op de huidige topografie van Roer. De historische bebouwingsskeden ligt binnen de rode kaders (www.aezel.eu).

Verwachte resten, kenmerken, diepteligging

De historische bebouwing zal zich dan voornamelijk direct aan de straatzijde hebben bevonden. Het is mogelijk dat de straten in de loop van de tijd een andere loop hebben gekend met een afwijkende rooilijn. Dit is bijvoorbeeld het geval ter plaatse van het oostelijke deel van de Roerderweg, waarbij ook sprake is van een deels andere loop.

Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten, restanten wegen/paden, ophogingslagen (grind, keien) of karresporen.

Gaafheid, conservering

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Ter hoogte van de verwachte aanwezigheid van enkeerdgronden zijn archeologische resten onder het plaggende dek beschermd goed beschermd tegen latere invloeden. Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder zo'n dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen kunnen echter verstoord zijn geraakt bij de aanleg van het plaggende dek en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek.

Wat betreft eventueel aanwezige organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij de aanwezige bodemtypen, zoals de hoge bruine enkeerdgronden en de (daal)radebrikgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed. Deze gronden worden gekenmerkt door een lage tot zeer lage grondwaterstand, te weten GWT VII en VIII. Door deze lage grondwaterstand kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals waterputten bewaard blijven.

Periode	Zone	Maasterras	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Midden- paleolithicum – laat-paleolithicum	I	Allerød	Laag	N.v.t.	Mogelijk geërodeerd door latere rivieractiviteiten van de Maas
Laat- paleolithicum B	I	Jonge Dryas Holoceen	Middelhoog	Resten van kampementen, fragmenten vuursteen, natuursteen,	In de top van de Maasafzettingen
	II en IV		Laag	gebruiksvoorwerpen N.v.t.	Mogelijk geërodeerd door latere rivieractiviteiten van de Maas
	III en V		Laag	N.v.t.	
Mesolithicum	I, II en IV	Allerød en Jonge Dryas	Middelhoog	Resten van kampementen, fragmenten vuursteen, natuursteen,	In de top van de Maasafzettingen
	III en V	Holoceen	Laag	gebruiksvoorwerpen N.v.t.	Mogelijk geërodeerd door latere rivieractiviteiten van de Maas
(laat)-neolithicum – vroege middeleeuwen	I	Allerød	Hoog	Nederzettingsresten, fragmenten aardewerk, natuursteen,	In de oorspronkelijke bodem, in de top van de Maasafzettingen
	II en III	Holocene Maasgeul en	Laag	gebruiksvoorwerpen N.v.t.	
	II en III	Roerdal	Middelhoog	Off-site verschijnselen, voorden, bruggen, rituele deposities, losse vondsten	
Volle middeleeuwen – nieuwe tijd	Kern Herten		Hoog	Cultuurlaag,	Vanaf het maaiveld, in en onder een mogelijke antropogene ophogingslaag
	Kern Merum			funderingsresten,	
	Roerderweg			natuursteen, fragmenten aardewerk,	
	Overige zone		Middelhoog	gebruiksvoorwerpen, sporen van agrarische activiteiten, restanten wegen/paden	

Tabel 4. Archeologische verwachting per periode voor plangebied Herten-kern, Merum en Roer-Zuid.

Bodemverstoring

Gezien de omvang en diversiteit van het plangebied kan in dit kader slechts in algemene termen over de aanwezigheid van bodemverstoring uitspraken worden gedaan.

Het is aannemelijk dat, al dan niet op lokaal niveau, egalisatiewerkzaamheden zullen hebben plaatsgevonden in het van oorsprong reliëfrijk gebied van het Maasdal. Al geeft het kaartbeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, bijlage 6) een reliëf weer dat grotendeels overeenkomt met de landschappelijke situatie, als gevolg van de aanleg van de huidige woonwijken vanaf de jaren vijftig en zestig van de 20^e eeuw zullen vermoedelijk delen zijn geëgaliseerd.

Voor zover bekend hebben binnen de huidige plangebieden geen grootschalige afgravingen plaatsgevonden. Dit is bijvoorbeeld wel het geval geweest direct ten noorden van het plangebied Herten-kern, waarbij grootschalige baggerwerkzaamheden zijn uitgevoerd (grindgat en huidige jachthaven De Rosslag).

In het verleden kan op lokaal niveau bodemverstoring zijn opgetreden binnen de plangebieden als gevolg van de bouw van zowel de voormalige als van de huidige gebouwen en woonblokken, de aanleg en heraanleg van de wegen, de aanplant van bomen en groenvoorzieningen, de aanleg van diverse nutsvoorzieningen (kabels, leidingen, rioleringen, en dergelijke) en andere civieltechnische werkzaamheden. Ook kan een eventuele bodemverstoring het gevolg van de (her)inrichtingswerkzaamheden, perceleringen/herverkavelingen en als gevolg van agrarische werkzaamheden (diepploegen).

Op basis van veldonderzoek kan beter in kaart worden gebracht waar welke bodemverstoringen hebben plaatsgevonden, wat hiervan de aard en diepte is en in hoeverre dit van invloed kan zijn geweest op de aanwezigheid van archeologische resten. Op basis daarvan zouden delen kunnen worden gedeselecteerd voor vervolgonderzoek.

5. AANBEVELINGEN

Conclusie

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek voor de drie plangebieden Herten-kern, Merum en Roer-Zuid komt naar voren dat er op basis van verschillende zoneringen en per periode een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. De perioden zijn onderverdeeld in paleolithicum, mesolithicum, neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen en volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Deze verwachtingen zijn voor alle prehistorische perioden paleolithicum, mesolithicum, neolithicum, bronstijd en ijzertijd en voor de periode Romeinse tijd en vroege middeleeuwen gebaseerd op de landschappelijke en bodemkundige kenmerken binnen de terrassen, danwel de geulen van de Maas en/of de Roer en de bekende archeologische vindplaatsen. Voor de historische perioden volle en late middeleeuwen en de nieuwe tijd geldt dat zijn deze gebaseerd op de historische ontwikkelingen, bekende vindplaatsen en de beschikbare, bestudeerde historische kaarten.

Op basis van de aangeleverde gegevens zullen aan alle straten binnen de drie plangebieden ontwikkelingen plaatsvinden. Deze zullen zich geheel richten op de aanleg en heraanleg van de openbare ruimte en de infrastructuur (straten, openbare wegen, groenstroken) en er geen sprake is van sloop, herbouw of nieuwbouw van gebouwen. De verwachte ontgravingsdiepten zijn 1,5 meter beneden maaiveld in de trottoirs en circa 3,0 – 5,0 meter beneden maaiveld onder de rijbanen. Vanwege de al aanwezige, complexe ondergrondse infrastructuur zullen delen in meer of mindere mate zullen zijn verstoord als gevolg van de hier aanwezige nutsvoorzieningen en rioleringen.

Advies en aanbevelingen

In samenspraak met de gemeente Roermond (dhr. C. Meys)⁴⁵ zijn met betrekking tot de vervolgtrajecten de volgende afspraken gemaakt:

Wanneer bij de gemeente Roermond concreter bekend is waar welke werkzaamheden staan gepland, dan zal op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek gebiedsspecifiek/ per deellocatie worden nagegaan of en zo ja welk vervolgonderzoek nodig wordt geacht. Dit is mede afhankelijk van zowel de ligging van de voorgenomen werkzaamheden als van de breedte/omvang en diepte van de beoogde ingre(e)p(en). Het archeologisch onderzoek wordt per stap afgewogen: van een booronderzoek (al dan niet in combinatie met een aanvullend bureauonderzoek) naar een mogelijk proefsleuvenonderzoek (IVO-P) of (direct) een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve of extensieve vorm). Zo kan per deellocatie maatwerk worden geleverd.

Vooralsnog kan het projectgebied grofweg in de volgende advieszones worden ingedeeld:

Historische kernen (Figuur 24 t/m 26, rode kaders)

Voor de zones direct aan de straten en binnen de huidige nutsvoorzieningen (trottoir, fietspaden, bermen) wordt in beginsel een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (extensieve vorm) geadviseerd. Hier kan het bodemprofiel in meer of minder mate (historisch) zijn verstoord en zal een booronderzoek waarschijnlijk geen uitsluitsel geven of er archeologische waarden aanwezig zijn.

⁴⁵ Correspondentie per mail met dhr. C. Meys (Adviseur Erfgoed gemeente Roermond) en dhr. M. Terwijn (Junior Projectleider Openbare Ruimte, gemeente Roermond), d.d. 2-4 april 2024.

Indien in zones buiten de huidige nutsvoorzieningen graafwerkzaamheden zijn beoogd (zoals aanleg groenvoorzieningen, aanplant bomen, e.d.), dan wordt ter plaatse in beginsel een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve vorm) geadviseerd.

Zones buiten de historische kernen (overige delen plangebieden)

Aangezien deze zones buiten de historische kernen liggen en er op basis van landschap geen concrete archeologische vindplaatsen worden verwacht, kan eerst een verkennend booronderzoek worden uitgevoerd (al dan niet in combinatie met een aanvullend bureauonderzoek). Het gaat om die locaties waar breder of dieper ontgraven wordt dan de bestaande verstoring of waar überhaupt nieuwe verstoring(en) zullen plaatsvinden. Op basis van een verkennend booronderzoek kan nader worden bepaald of en zo ja waar een proefsleuvenonderzoek (IVO-P), danwel een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve danwel extensieve vorm) zinvol wordt geacht en of deellocaties mogelijk al archeologisch kunnen worden vrijgegeven.

Toelichting onderzoeksvormen

Archeologisch booronderzoek (verkennende fase)

Bij een verkennend archeologisch booronderzoek wordt de intactheid van de bodem en de eventueel de diepteligging van potentiële archeologische niveaus vastgesteld. Een dergelijk booronderzoek wordt uitgevoerd op basis van een nog op te stellen plan van Aanpak (PvA). Middels dit booronderzoek kunnen mogelijk op voorhand kansarme zones worden uitgesloten van ander archeologisch vervolgonderzoek.

Proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (IVO-P-variant AB) (intensieve en extensieve vorm)

Bij een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (extensieve vorm) zal een dagelijkse controle door een (senior) KNA archeoloog plaatsvinden. Bij een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (intensieve vorm) zal gedurende de gehele graafwerkzaamheden een (senior) KNA archeoloog aanwezig zijn. Indien tijdens een extensieve vorm een vindplaats wordt aangetroffen, dan kan deze begeleiding in overleg met de bevoegde overheid worden omgezet naar een intensieve vorm.

De intensiviteit van de archeologische begeleiding dient vooraf nog worden overlegd met de bevoegde overheid (gemeente Roermond) en nader uiteen worden gezet in het nog op te stellen Programma van Eisen (PvE). Een dergelijk PvE kan, zoals al aangegeven, het beste worden opgesteld als de beoogde graafwerkzaamheden concreter zijn en waarin een onderzoeksstrategie op maat zal worden beschreven, waarbij de civieltechnische werkzaamheden van de uitvoerder zal worden opgenomen in de archeologische strategie.

De resultaten van dit onderzoek zijn getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Roermond) die op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstoringende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

LITERATUURLIJST

- Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.
- Bakker, de, H., 1966: 'De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland', in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.
- Bakker, de, H./ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2010: *Fysisch-geografisch onderzoek*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2011: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- Berendsen, H.J.A./E. Stouthamer/K.M. Cohen/W.Z. Hoek, 2019: *Landschap in delen. De fysisch-geografische regio's*, Utrecht.
- Berkel, G. van/ K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).
- Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.
- Cate, ten, J. A. M./ A. F. van Holst/ H. Kleijer/ J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.
- Ellenkamp, G.R./ G. Tichelman/ W. de Baere, 2008, *Archeo-landschappelijke knooppunt gemeente Roermond; een archeologieatlas (3delen)*, Amsterdam (RAAP rapport 1741).
- Glazema, P., 1948: 'Oudheidkundige opgravingen in door de oorlog verwoeste Limburgse kerken', in: *Publications S.H.A. Limbourg* 84, Maastricht.
- Hagens, D./ R. Paulussen, 2008: *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, deel verkennend, De Rosslag te Herten*, Doetinchem (Synthegra rapport P0501915).
- Hiddink, H./ H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).
- Hupperetz, W./ B. Olde Meierink/ R. Rommes (red.), 2005: *Kastelen in Limburg. Burchten en landhuizen (1000-1800)*, Zwolle.
- Mulder, de, E.J.F./ M.C. Geluk/ I. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003 (red.): *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Nissen, P., Bruggen, H., van der, 2014: *Roermond. Biografie van een stad en haar bewoners*, Hilversum.
- Renes, J., 1999: *Landschappen van Maas en Peel. Een historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*, Leeuwarden (Maaslandse Monografieën 9).

Rensink, E./ H.J.T. Smeets/ M. Kosian/ H. Feiken/ B.I. Smit, 2019: Archeologische Landschappenkaart van Nederland, versie 3.0, Amersfoort.

SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1985: *Toelichting bij de kaartbladen 57 Oost Valkenswaard en 58 West Roermond*, Wageningen.

Stouthamer, E./ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2020: *De vorming van het land. Geologie en Geomorfologie*, Utrecht.

TNO, 2021: *Geologische overzichtskaart van Nederland*, Den Haag (www.dinoloket.nl).

Water, A.E.M., van de/ R. Paulussen, 2020: *Oudeborgstraat 12 te Merum, Gemeente Roermond. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek*, Eijsden (Archeopro rapport Nr. 19032).

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.aezel.eu	Limburg Time Machine: Erfgoed, doorzoekbaar, in beeld en op kaart
www.archis.cultureelerfgoed.nl	RCE, Archis3, zoeken & vinden)
www.bagviewer.kadaster.nl	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl	Kadastraal minuutplan
www.beobom.maps.arcgis.com	Ruimingskaart BeoBom
www.bne.es	Website Biblioteca Nacional de España te Madrid
www.cultureelerfgoed.nl	Bronnen en kaarten
www.historieroermond.nl	Heden en verleden van Roermond
www.ikme.nl	Indicatieve Kaart Militair Erfgoed
www.janruiten.nl	Website geschiedenis tussen Roer en Vloot.
www.kasteleninnederland.nl	Middeleeuwse kastelen in Nederland
www.kbr.be	Koninklijke Bibliotheek van België
www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl	Register van monumenten
www.omgevingswet.overheid.nl	Regels op de kaart
www.pdok.nl	Basisregistratie Grootchalige Topografie (2017), kadaster
www.topotijdreis.nl	Bonnebladen en Topografische kaarten van Nederland

Archeologische kaarten en databestanden:

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2008-2019). AHN3 en AHN4 (Geraadpleegd via www.arcgis.com, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data).

Alterra 2023: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 58 West*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Alterra 2023: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Gemeente Roermond, 2011: *Archeologische beleidskaart, kaartbladen 17, 18 en 22*, Roermond.

Landesvermessungsamt, 1969, *Kartenaufnahme der Rheinlande Tranchot en v. Müffling*, 1801 – 1828, Keulen.

Maas, G. J./W.M. van der Meij/ S. P. J. v. Delft/ A. H. Heidema, 2019. *Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1: 1:50 000 (2019)*. Wageningen, Wageningen Environmental Research (geraadpleegd via <https://legendageomorfologie.wur.nl/>).

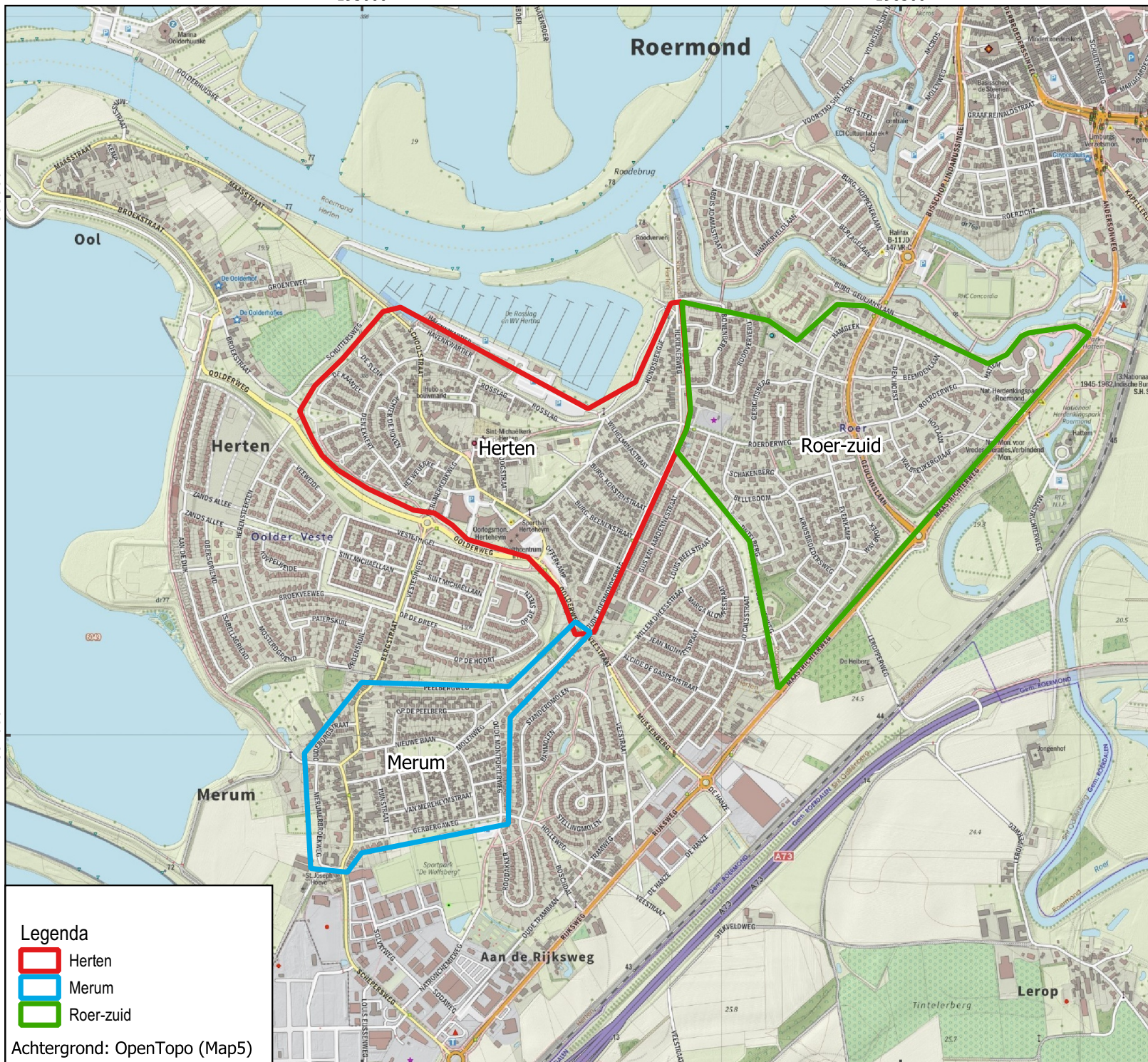
Bijlage 1

Topografische ligging onderzoeksgebied

195000

196500

198000

Bijlage 1: Topografische ligging
onderzoeksgedeb

AM23507 Roermond -
3wijkenzuid

Schaal 1:15.000

0 150 300 450 600 750 m

aeres milieu

v1.0_4-12-2023_Lkr

Legenda

- Herten
- Merum
- Roer-zuid

Achtergrond: OpenTopo (Map5)

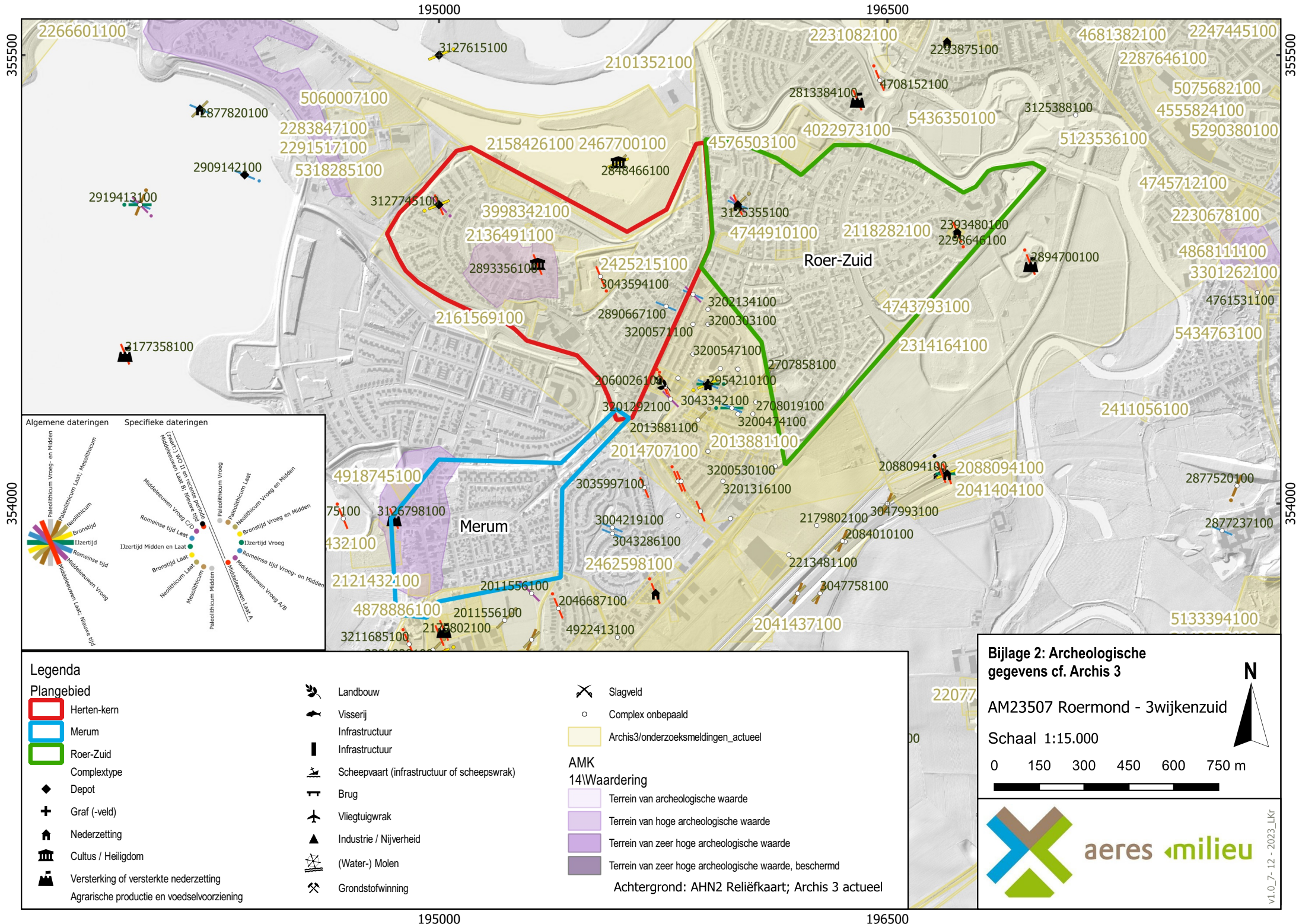
195000

196500

198000

Bijlage 2

Archeologische gegevens cf. Archis 3

Bijlage 3

Archeologische Beleidskaart gemeente Roermond

195000

196000

197000

Legenda

Plangebied

Herten-kern

Merum

Roer-Zuid

Legenda

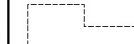
Historische kern

Gebied met hoge archeologische verwachting

Overige gebieden

Kadastrale gegevens

GBK gegevens

Herten-kern

Roer-Zuid

Merum

**Bijlage 3: Gemeentelijke
Archeologische (beleids)kaart**
AM23507 Roermond -
3wijkenzuid

Schaal 1:11.000

0 110 220 330 440 550 m

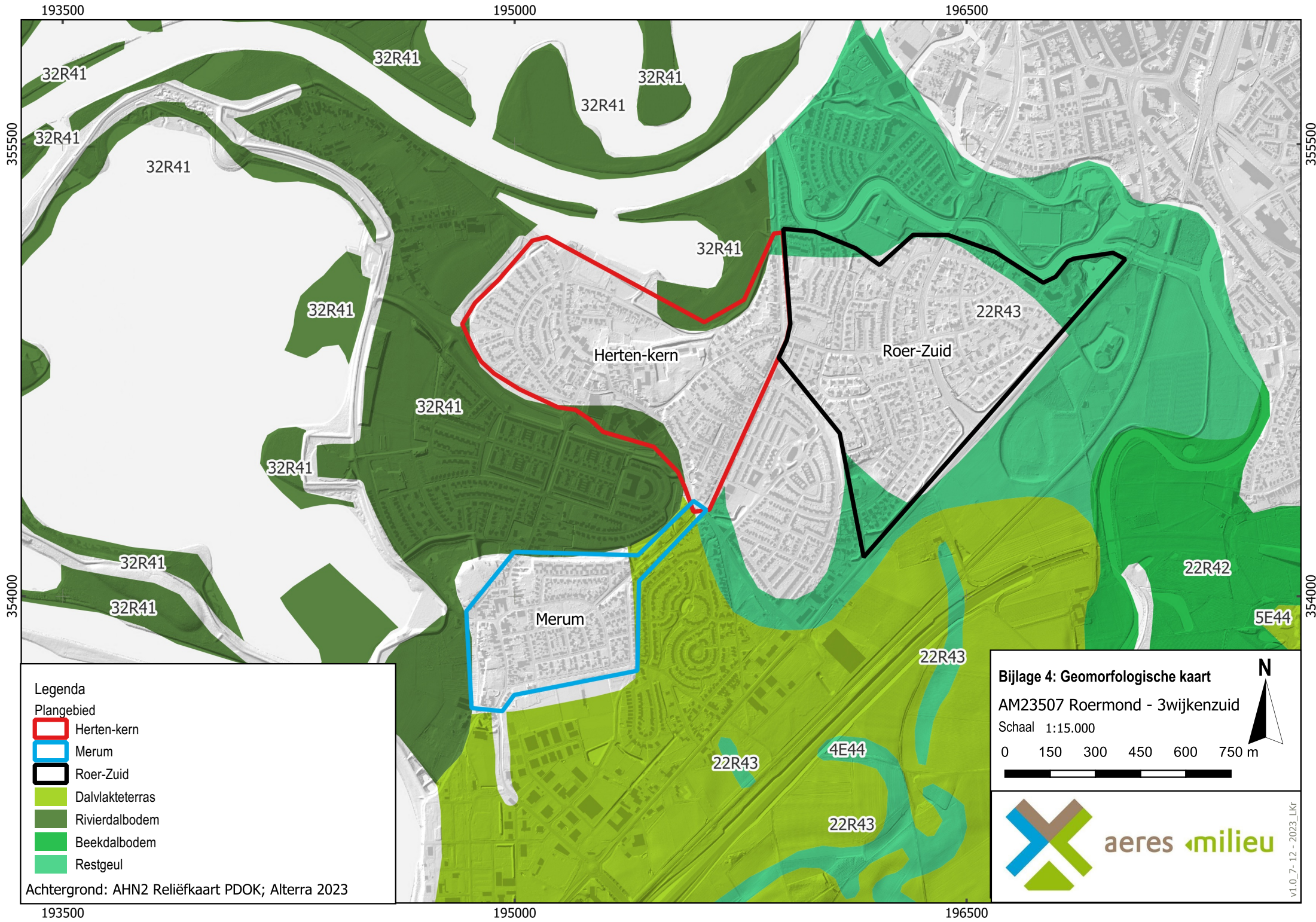

aeres milieuv

v1.0_14-2-2024_Lkr

Bijlage 4

Overzicht geomorfologische kaart

Legenda

Plangebied

- Herten-kern
- Merum
- Roer-Zuid
- Dalvlakteterras
- Rivierdalbodem
- Beekdalbodem
- Restgeul

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart PDOK; Alterra 2023

Bijlage 4: Geomorfologische kaart

AM23507 Roermond - 3wijkenzuid

Schaal 1:15.000

0 150 300 450 600 750 m

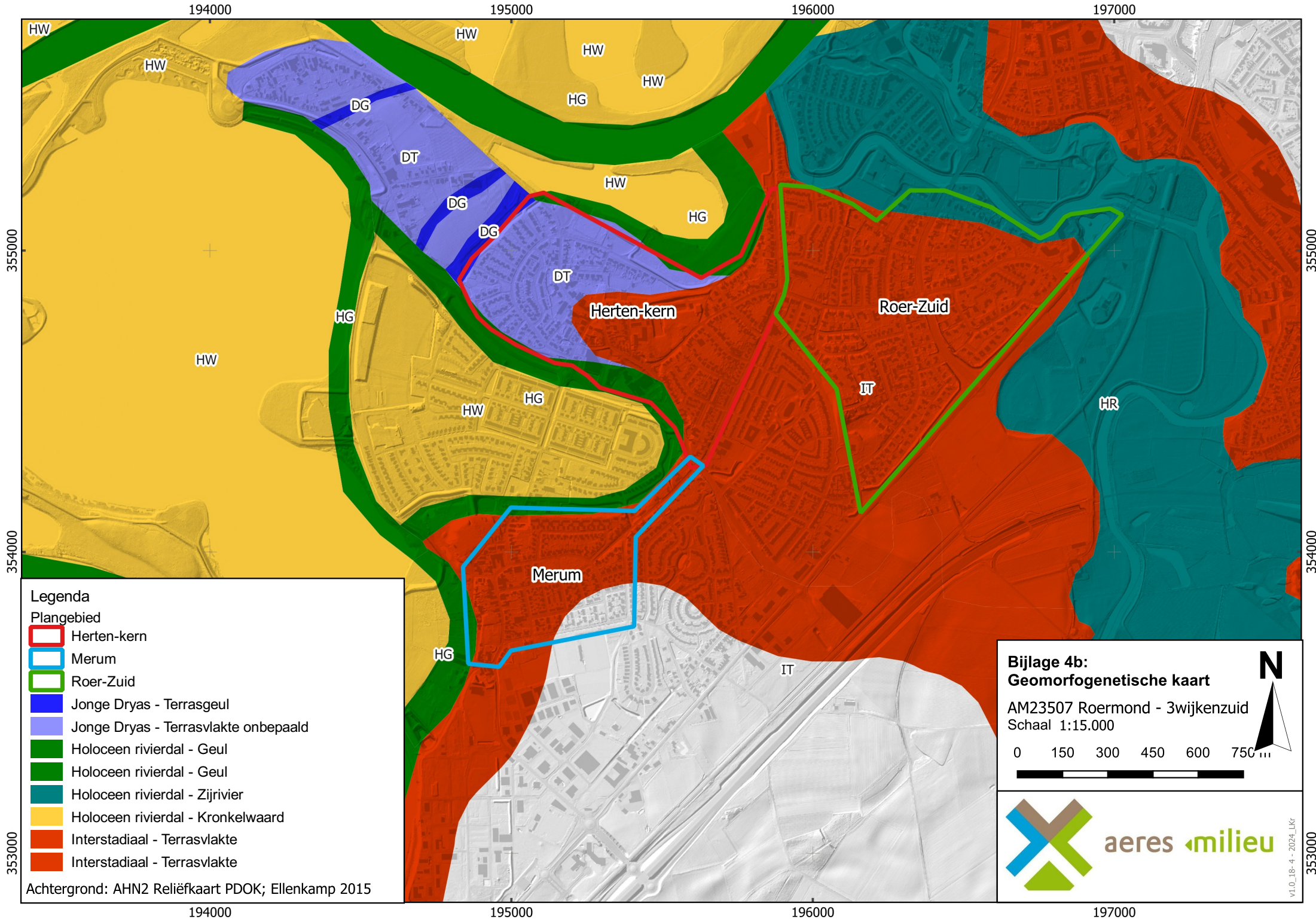

aeres milieuvan

v1.0_7-12-2023_LKr

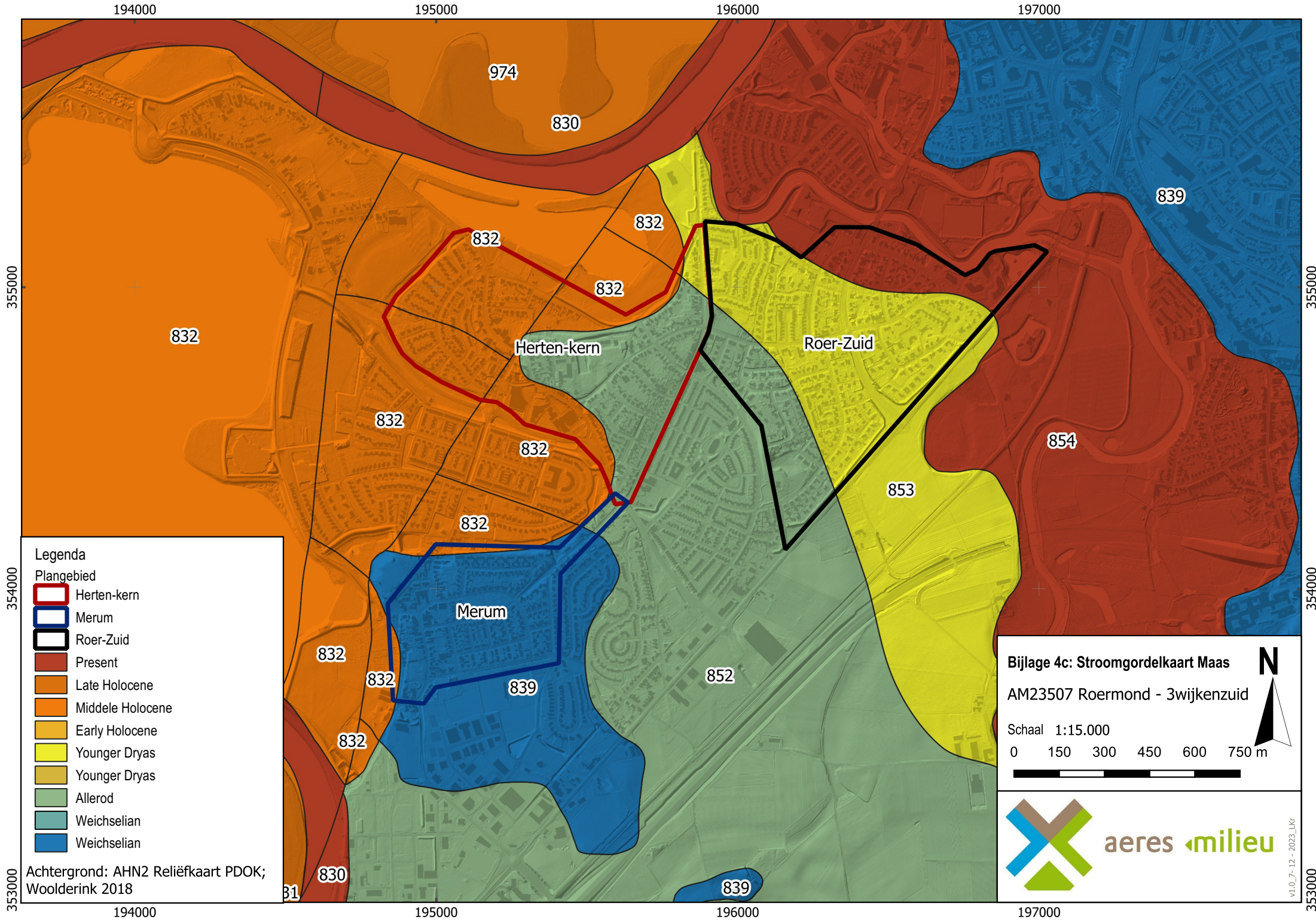
Bijlage 4b

Geomorfogenetische kaart

Bijlage 4c

Stroomgordelkaart Limburg

- Legenda
- Plangebied
- Herten-kern
 - Merum
 - Roer-Zuid
- Present
- Late Holocene
- Midlele Holocene
- Early Holocene
- Younger Dryas
- Younger Dryas
- Allerod
- Weichselian
- Weichselian

Achtergrond: AHN2 Reliëfkaart PDOK;
Woolderink 2018

Bijlage 4c: Stroomgordelkaart Maas
AM23507 Roermond - 3wijkenzuid

Schaal 1:15.000

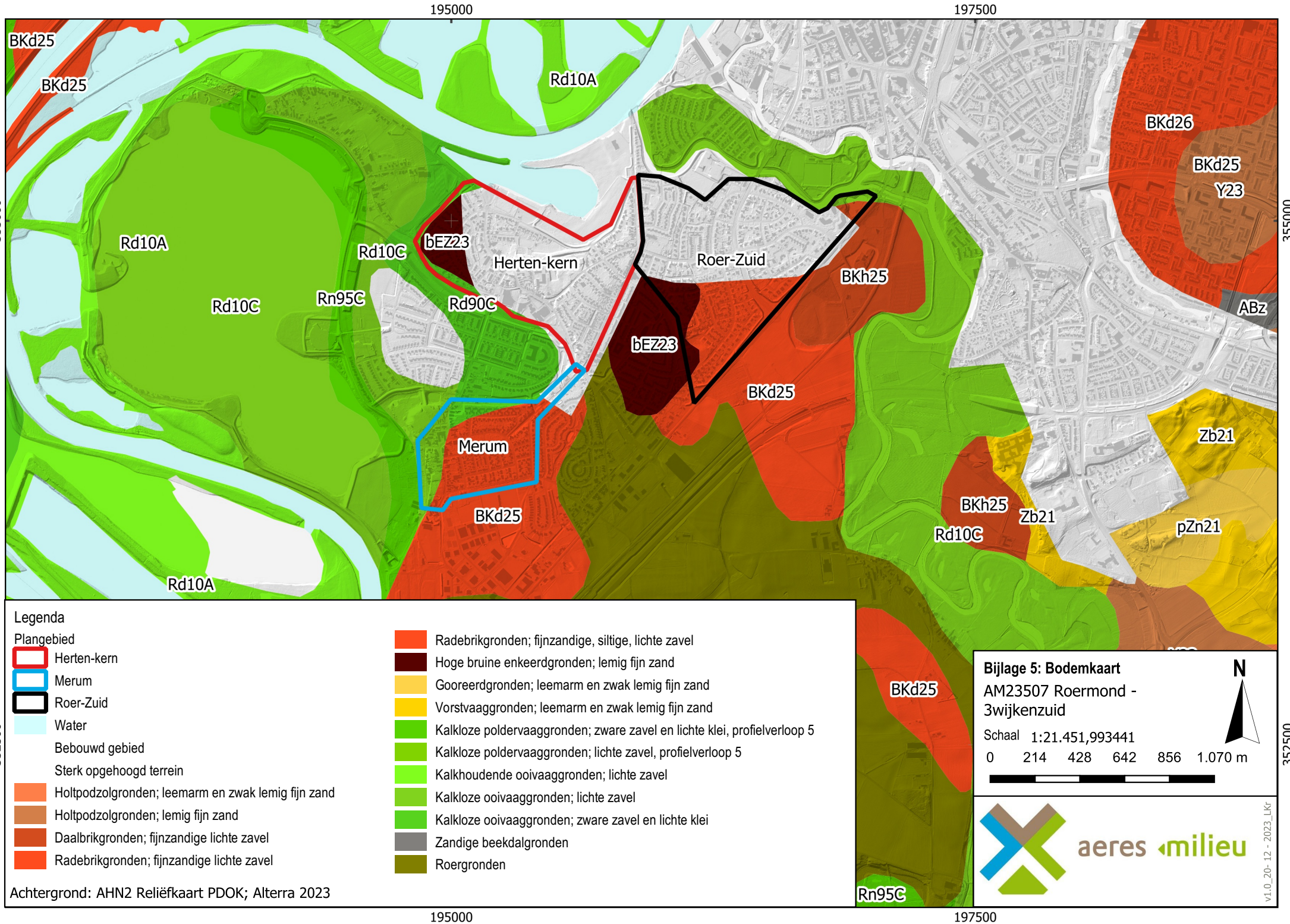
0 150 300 450 600 750 m

 aeres milieu

v1.0_7-12-2023_Lkr

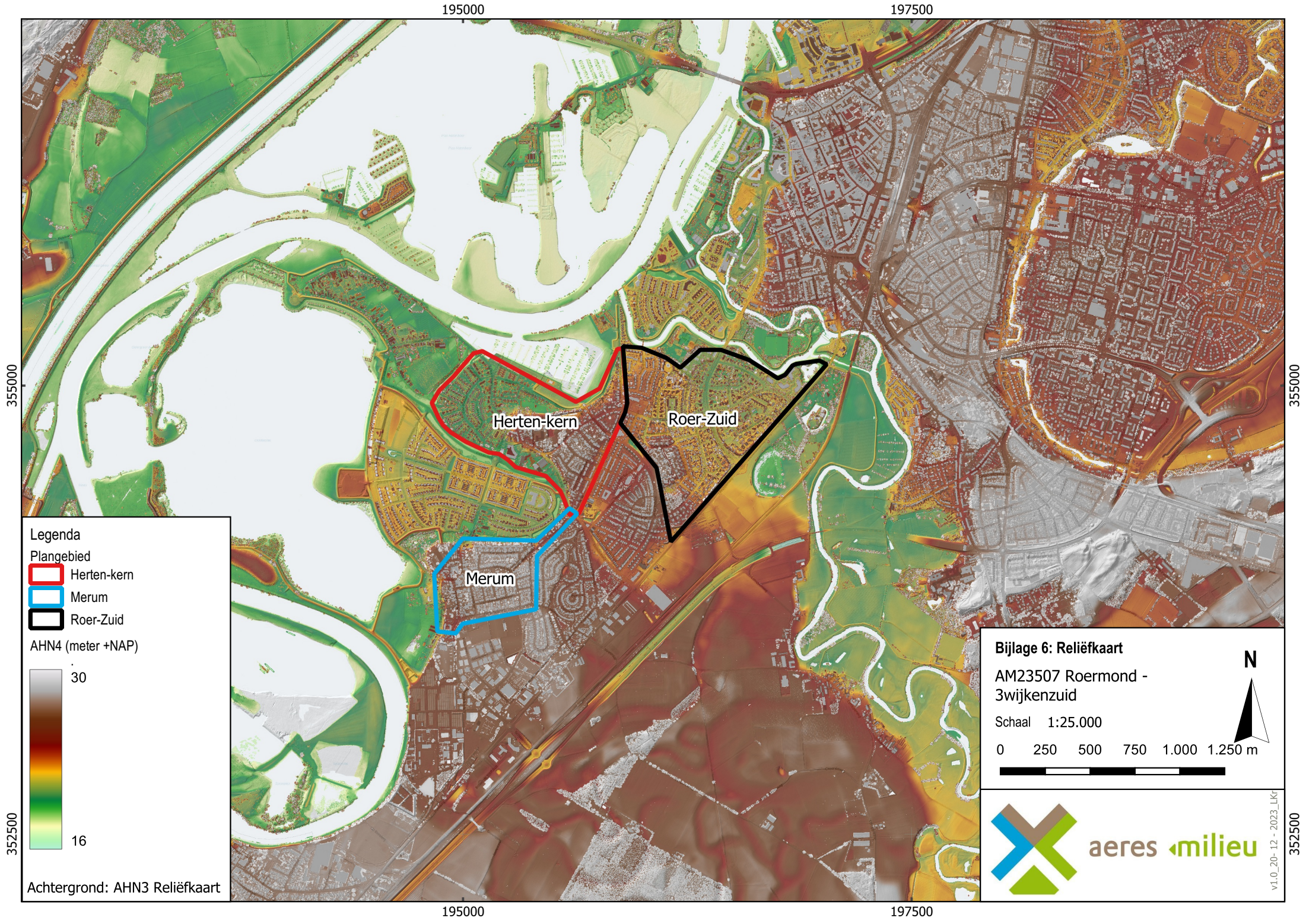
Bijlage 5

Overzicht bodemkaart

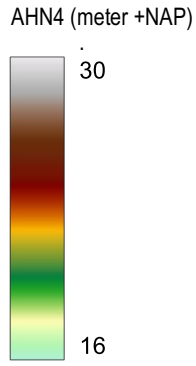

Bijlage 6

Reliëfkaart

- Legenda
- Plangebied
- Herten-kern
 - Merum
 - Roer-Zuid

Achtergrond: AHN3 Reliëfkaart

Bijlage 6: Reliëfkaart

AM23507 Roermond -
3wijkenzuid

Schaal 1:25.000

0 250 500 750 1.000 1.250 m

aeres milieu

v1.0_20-12-2023_LKf